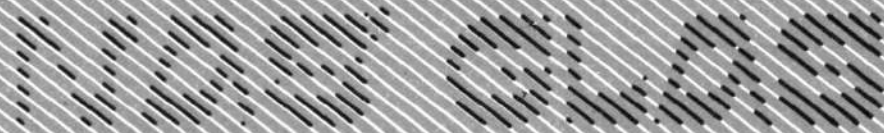

občina krško

SKUPNE DELEGATSKE INFORMACIJE

Branko Mamula v Krškem

Nestimulativni dohodki redčijo kadre

INFORMACIJE

Občinski inštitut ZRS Krško

»Celo v organizacijah, kjer skrbno in uspešno gospodarijo, ne ostaja kaj prida akumulacije, ni sredstev za investiranje v boljšo opremo in ni boljših (tudi izvoznih) rezultatov. Zato smo v zvezni vladi sklenili poiskati vse možnosti, da omogočimo bodisi našim zdomcem ali tujim partnerjem vlaganje njihovega kapitala v naše združeno delo. Tudi osebno sem se prepričal, da obstaja interes za to zunaj naših meja, saj si tuji sovlagatelji obetajo dobiček,« je med drugim dejal admiral flote Branko Mamula.

CK ZKJ je admiral flote Branka Mamulo namreč zadolžil, da neposredno spremlja delo krške partijske organizacije. Zaradi tega je tovariš Mamula 20. oktobra prišel na svoj drugi delovni obisk v Krško, se pogovoril s člani ožjega političnega aktiva in predstavniki gospodarstva ter si ogledal proizvodnjo TCP Djuro Salaj in SOP Krško. Besede, navedene na začetku prispevka, so seveda le del iz razgovora o naših gospodarskih gibanjih, uvozno-izvoznih težavah naših učinkovitih izvoznikov (med katere sodita tudi oba obiskana kolektiva), ter o protiinflacijskem programu zveznega izvršnega sveta.

Za slednjega je gost (tudi sam član zvezne vlade in zvezni sekretar za LO) dejal, da predstavlja pač možno stopnjo soglasnosti, ki jo je v trenutnih pogojih raznolikosti jugoslovanskega gospodarskega ZIS lahko dosegel. Prevladalo je mnenje, da bo tudi ta protiinflacijski

Branko MAMULA, član CK ZKJ, zadolžen za krško organizacijo Zveze komunistov:

»Zadnji čas imamo probleme tudi z ustavnimi spremembami. Pri sedanjih odnosih, obremenjenih s hegemonizmom, s pojavi, ki vodijo k retrogradnosti, k nekaterim preseženim rešitvam in kjer so ogroženi obstoječi politični in ustavni odnosi v Jugoslaviji, se pojavlja tudi strah pred kakršnikoli spremembami ustave. Mislim, da ta strah ni neutemeljen. Moramo pa tudi tu biti objektivni ter priznati, da je nekatere stvari iz Ustave vendarle treba uskladiti z zahtevami prakse. Rekel bi, da gre tu predvsem za zahteve, izhajajoče iz gospodarstva, in šele nato za politične le v tolikšni meri, kot smo se dogovorili. To moramo opraviti ne glede na vse te nevarnosti, vključno z možnimi poizkusi, da bi se nekateri skušali postaviti v nekoliko nadrejen položaj glede na ostale narode. Te nevarnosti je treba preseči....»

»Ni več časa, da bi govoril obširneje o armadi. Rad bi opozoril le na razne glasove, ki krožijo v armadi, da je napadena. Res je, napadeni smo v prvi vrsti znotraj države in z različnih strani. Ne mislim pri tem samo na napade iz Slovenije in na Mladino, čeprav so tudi oni na teh pozicijah.

Prepričan pa sem, da obstajajo tudi druge sile, ki v armadi trenutno vidijo oviro za uresničevanje nekaterih svojih ciljev znotraj Jugoslavije. Veste, JLA je vsejugoslovanska in to tudi želi ostati. To je seveda njena ustavna vloga, pa tudi armadni kader, mi vsi, ki smo v njej, to želimo in bomo to ostali do konca. To pomeni, da se armada ne more drugače obnašati do vsega, kar ogroža Jugoslavijo, kot se sedaj obnaša: do nacionalnega separatizma ali hegemonizma... Branili bomo integriteto skupnosti Jugoslavije. Žal, ko smo hoteli družbo opozoriti na nevarnosti, ki nam grozijo, so nam mnogi prilepili etikete. Očitajo nam pučistične tendence, iščejo možne pučiste po Jugoslaviji... Vedite, da v armadi pučistov ni, pa če jih še tako iščete z drobnogledom. Seveda ne morem trditi, da kaka desetina ne bo ponorela, prišla v kak lokal in se tam izživel. Ampak v armadi ni pučistov! Dosledno, Titovsko bo sledila svojemu konceptu, na katerem je nastala kot obče-jugoslovanska ljudska armada... Zato nam je tudi veliko do tega, da dobimo čim enakomernjši kadrovske sestav. Zelo si prizadevamo za to in čez 5 - 6 let boste lahko sami videli, kaj pomeni, če kadrovske sestave v JLA ni nacionalno uravnotežen...»

»Osebnih dohodkov? O njih je treba razmišljati na dva možna načina. Prvi je ta, da mora za gospodarski razvoj tudi dohodek biti stimulativen. Zelo je očitno, tovariši, da z malimi stimulacijami ne bomo dosegli veliko pri dvigovanju storilnosti dela. Zanesljivo nas niso dohodki pahnili v tako inflacijo, je pa veliko drugega: od Agrokomercev - tega velikega in onih malih, potrošnje, nadgradnje do razpisništva... Veliko je teh generatorjev inflacije v gospodarstvu. Zato se zavzemam za vse stimulanse, ki bi povečali učinkovitost proizvodnje - seveda v okviru sedanjih možnosti v Jugoslaviji. Uvesti je treba akumulacijo, bolje jo je treba izkoristiti - tudi tisto, ki je v lasti naših občanov. Zato mislim, da je treba tudi preko ustavnih sprememb uresničiti tak gospodarski sistem, ki bo ta razvoj lahko zagotovil...»

program lahko uspešen samo, če ga bodo vsi subjekti v celoti izvajali, sicer bomo ponovno dobili samo enega številnih neživiljenjskih dokumentov. Stanje v gospodarstvu in v naši družbi pa je tako, da ni več veliko možnosti za ponesrečene poizkuse, in če bo sila, bo treba seči tudi po nepriljubljenih ekonomskih ukrepih. Vsekakor je treba uspešnim, zdravim kolektivom omogočiti, da delajo čimbolje in s svojim uspehom potegnejo za seboj tudi tiste šibkeješe. Kljub 70 odstotkom zastarele opreme TCP Djuro Salaj izvažja 32 odstotkov celotne proizvodnje ter hkrati zagotavlja dovolj papirja za redno izhajanje jugoslovanskega tiska. Žal tovarna ni dobila obljubljenega deleža deviz, ki jih je med drugim sama ustvarila z izvozom. Gre za 9,5 milijona US dolarjev in zaradi njih se v Krškem sedaj dnevno borijo s pomanjkanjem rezervnih delov ter repromateriala, potrebnega za nadaljevanje proizvodnje. Namesto investiranja v novo strojno opremo se prizadevni tovariški strokovnjaki lotevajo posodabljanja in inovatorstva na zastarelih napravah ter tako iz njih iztisakajo čedalje večji učinek, a brez deviz kljub temu ne bo šlo dolgo.

Veliko besed so pri vseh srečanjih udeleženci izrekli na račun dela Zveze komunistov in vključevanja mladih v njene vrste. V SOP-u je, na primer, delež članov ZK v nekaj letih padel od 12 na 4,5 odstotka. Del krivde za to je gotovo pripisati neuspehom naše gospodarske politike in pretiranemu vpletanju normativizma oblasti, saj skoraj ni več ničesar, s čimer bi lahko delavci samoupravljali in se zanesli, da bodo sprejeti sklepi tudi obrodili uspeh. Zato so tudi vseskozi poudarjali soodvisnost uspešnosti gospodarjenja in umirjenosti političnega razporeditve ljudi.

IVAN KASTELIC
Komunist št. 43, 23. okt. 1987

... "Nobena pametna družba ne more ustvarjenih vrednot zavreči, pohoditi, pač pa jih mora izkoristiti za ustvarjanje novih, boljših vrednot na novih generacijah in v ugodnejših pogojih... Gotovo moramo upoštevati tudi nove ideje iz novih gibanj, vendar ne tistih retroaktivnih znotraj njih, ki nas vodijo nazaj."

"Značilno za ZK v sedanjem času je, da malo mladih vstopa v naše vrste. Ali je res ZK preozka za vse te nove ideje, ki jih nosi s seboj nova generacija, ali pa smo mi to našo obstoječo ZK degradirali in iz nje napravili nekaj, kar trenutno ni niti moč gibanja niti politična moč, ki bi nas popeljala iz gospodarskih in vseh drugih težav. Potemtakem ZK tudi ni več taka, kot smo jo imeli pred 10, 15, 20 leti. Ob tem se pojavlja še veliko generacijskih inovacij: od filozofije in ideologije do dnevne prakse, ki očitno ne najdejo mesta v ZK taki, kakršna je. Ne v taki, kakršno opredeljujeta statut in program, ampak v taki, kakršna smo mi v praksi naredili. Tega seveda ne bomo razvozlati danes, ampak moralo bi nas pa resno zaskrbeti!"

(Odstavki so vzeti iz novinarske beležnice o delovnem srečanju admirala flote Branka Mamule in predstavnikov krške družbenopolitične skupnosti, 20. oktobra 1987. Citati so neavtorizirani!)

Admiral flote Branko Mamula v razgovoru s političnim aktivom občine Krško in med ogledom proizvodnje v TCP Djuro Salaj (fotografija Črta Čarga). Na prejšnji strani desno: razgovor pred ogledom proizvodnje v SOP Krško ter (levo) udeleženci razgovora o gospodarjenju v TCP Djuro Salaj: predsednik poslovnega odbora TCP Silvo Gorenc, izvršna sekretarka CK ZKS Sonja Lokar ter sekretar OK ZKS Krško Franc Dular.

NAŠ GLAS — SKUPNE DELEGATSKE INFORMACIJE —

Izdaja: INDOK center Krško — Naklada: 2000 izvodov — Odgovorni urednik: Ivan Kastelic — Uredništvo: CKŽ 12, 68270 Krško, tel. 71-768 — Tisk: Papirkonfekcija Krško — Glasilo je oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov na podlagi mnenja Republiškega komiteja za informiranje št. 421-I/72 z dne 5. marca 1980 — Za točnost podatkov in informacij, ki so objavljeni kot uradna obvestila ali pojasnila, odgovarjajo posamezne službe, organi oziroma strokovni delavci, ki so pod temi teksti podpisani! Rokopisov in fotografij ne vračamo!

Damjan Kozole

Nagrada Sedem sekretarjev SKOJ-a za Usodni telefon

Damjan Kozole je Krčan. Hlače je trgal v klopih leskovške osemletke in novomeške gradbene tehnične šole. Sam pravi, da trenutno pavzira na Filozofski fakulteti v Ljubljani (psihologija), mi pa pravimo, da ne pavzira za vic. Med tem »pavziranjem« je namreč posnel celovečerni film, ki mu je tako na puljskem festivalu kot v mednarodnih filmskih krogih prinesel laskave ocene in priznanja. Zadnje domače priznanje je ravno zlato jabolko, nagrada Sedem sekretarjev SKOJ-a, najvišje domače priznanje za mlade ustvarjalce.

To je nagrada za film *Usodni telefon*, ki sta ga posnela Damjan Kozole in Daniel Hočevar s sposobno, prizadevno mlado ekipo desetih sodelavcev. Film po besedah Bojana Adamiča, predsednika žirije v Pulju, ni bil uvrščen v tekmovalni program, ker so se organizatorji zavedali njegove drugačnosti in so ga raje uvrstili v informativno sekcijo. A tudi to je zadostovalo. Delo so opazili in pozitivno ocenili vodilni svetovni časopisi, ki se ukvarjajo s filmom, ameriški *Variety* in *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, film je bil povabljen na oktob. rski festival mladih ustvarjalcev v Torinu, Damjan pa je navezal stike za nadaljnje sodelovanje z beograjskim ustvarjalcem Nebojšo Pajkićem.

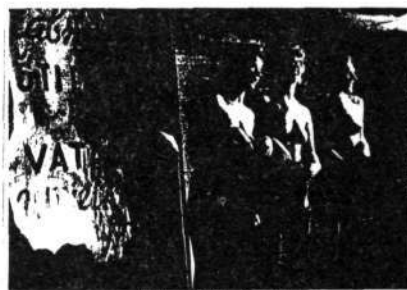
»Seveda je izjemen dogodek že to, da mi je s 23 leti uspelo posneti celovečerni film, pa še to s tako malo denarja,« pravi Damjan. »Film *Usodni telefon* je nastal na mojo pobudo in v koprodukciji kulturnih skupnosti Slovenije in Ljubljane ter BRUT-filma. Film nosi pečat okoliščin, v katerih je nastajal: nizkega proračuna, mlade, neizkušene ekipe, problematike pri produkciji ..., a očitno mu tudi to dodaja nekaj šarma, saj je menda po nekem internem glasovanju filmskih kritikov na jugu države med lansko puljsko bero pristal na tretjem mestu. Za priznanje smatram tudi vabilo v Torino, saj bo tam predvajan v sekciji, ki jo osebno zelo cenim. Razen tega pa imamo že vabilo za Berlin Fest in festival v Locarnu, ki bo prihodnje leto.«

Usodni telefon bo na rednem sporedu tudi v ljubljanskih kinematografih. Damjan Kozole (tako kot vseskozi) občasno snema propagandne filme (spote) in pripravlja svoj naslednji podvig skupaj z beograjskim scenaristom Nebojšo Pajkićem. Film bo kriminalka, junak je po rodu Krčan in z begom pred oblastmi se v mislih nenehno vrača v rodno Krško, k očetu

V te spomine bo Damjan vpletel kraje iz Krškega in njegove okolice, ki jih je spoznaval v svoji mladosti in otroštvu in

s tega stališča (a samo s tega) je film nekoliko avtobiografski. Sicer pa skušata avtorja zasnovati klasično žanrski film, ki bo pritegnil gledalca.

Damjan Kozole: »Škoda je, da smo pozabili na to, da obstaja Hollywood, to mesto sanj, laži, businessa, a tudi inštitucija, ki je ustvarila filmske žanre: kriminalke, westernne, vohunske, ljubezenske filme Ni nujno, da je film svetobolen, izpoveden, težak, naporen za gledalca, pretresljiv ... Saj cenim tudi take filme, a pri nas vse prepogosto pozabljamo, da se je film razvil iz cirkuške predstave in da je njegov osnovni namen, da zabava ljudi. Stari Hitchcock je vedno govoril, da ga ne zanima mnenje filmskih kritikov, ampak število gledalcev v dvoranah, in imel je prav.«

MASOVNO TROVANJE REALIZMOM

Film - tvoj vidni - (J. Markovica) (delo je bilo za vse leto mednarodno v jugoslovanski kinematografiji)

Ustvarjalci filma *Usodni telefon* (Damjan Kozole in Daniel Hočevar) sta se v Torinu srečala s predsednikom žirije Bojanom Adamičem. Na sliki sta v ospredju Damjan Kozole in Bojan Adamič. V ozadju sta Daniel Hočevar in Nebojša Pajkić.

Kaj pa slovenski film?

Damjan Kozole: »Ravno s to svojo globino izpovednosti, svetobolnosti za vsako ceno so ustvarjalci dosegli, da nosi ta izraz uveljavljeno negativni prizvok. Ne bi rad delal takih filmov, zato bom kar ostal pri Brut-filmu. To je trajna delovna skupnost samostojnih kulturnih delavcev v Ljubljani, kjer sem v delovnem razmerju in ob delu nameram tudi doštudirati, saj je to za moj način dela in življenja edina možnost.

Nagrada *Sedem sekretarjev SKOJ-a* mi bo (vsaj upam) pomagala, da pridem do denarja za že omenjeni film, ki nosi

Damjan Kozole

USMERITVE IN STALIŠČA

ZA IZVEDBO OBČNIH ZBOROV OSNOVNIH ORGANIZACIJ ZVEZE SINDIKATOV IN VOLILNIH SEJ KONFERENC OSNOVNIH ORGANIZACIJ ZVEZE SINDIKATOV

Sedanje družbenopolitične in družbeno-ekonomske razmere, ko se delavci zaradi inflacijskih in cenovnih gibanj vse bolj soočajo z vprašanjem, kako si s svojim delom zagotoviti materialni položaj, ki še zagotavlja socialno varnost, ter predvidene ustavne in zakonske spremembe zahtevajo od nas v ZSS, da pred izvedbo občnih zborov in volilnih sej organiziramo široke razprave v sindikalnih skupinah. Povzetke teh razprav bomo vključili v smernice novih programskih usmeritev osnovnih organizacij Zveze sindikatov in konferenc osnovnih organizacij ZS.

A) VSEBINSKE PRIPRAVE na razprave O VLOGI IN UČINKOVITOSTI ZVEZE SINDIKATOV

1. Kako je osnovna organizacija Zveze sindikatov obrnjena k članu ZS in njegovim interesom uveljavljanja pravic delavca; ali mu je v oporo in pomoč pri konkretnih problemih (zadovoljevanje potreb od prehrane med delom, oddiha in rekreacije, socialne pomoči, pomoči pri disciplinskih postopkih, do najpomembnejšega — osebnega dohodka)?

2. Ali je osnovna organizacija Zveze sindikatov v pomoč pri uveljavljanju ustavnega položaja delavca?

3. Kako osnovna organizacija Zveze sindikatov omogoča delavcem konstruktivne razprave o rezultatih dela, delitvi ustvarjenega dohodka, nagrajevanju po delu in o potrebah po samoupravnem organiziranju?

4. Ocena uspešnosti uresničevanja programskih usmeritev ter ocena usposobljenosti organov ter nosilcev odgovorne funkcije.

5. Povezanost v organizacijah in organih zveze sindikatov.

B) ROKOVNIK PRIPRAV NA OBČNE ZBORE IN VOLILNE SEJE

Do 15. 10. 87

— posvet s predsedniki OOZS in konferenc OOZS.

Nosilec: OS ZSS Krško.

Do 31. 10. 87

— seje izvršnih odborov OOZS za pravo občnih zborov s sprejemom lastnih programov razprav po sindikalnih skupinah in pričetkom postopka evi-

dentirjana.

Nosilci: IO OOZS.

Do 30. 11. 87

— razprave po sindikalnih skupinah ter evidentiranje kandidatov za člane izvršnih odborov in nadzornih odborov OOZS ter evidentiranje članov v organe konferenc OOZS; sprejemanje predlogov, pobud za smernice novih programskih usmeritev. Nosilci: člani IO, vodje sindikalnih skupin.

Do 31. 12. 87

— izvedba občnih zborov osnovnih organizacij Zveze sindikatov;

— sprejem poslovnika o delu občnega zbora

— izvolitev organov občnega zbora

— poročilo o dveletnem delovanju osnovne organizacije ZS

— poročilo nadzornega odbora

— predstavitev nalog v prihodnjem obdobju

— (po potrebi dopolnitev pravil o organiziranju in delovanju OOZS)

— sprejem finančnega načrta OOZS

— razrešnica dosedanjim članom IO in NO

— VOLITVE:

— članov IO

— članov NO

— članov komisij

— delegatov v konferenco OOZS v DO

— delegatov v konferenco SOZD

— delegatov v krajevne konference SZDL

Do 20. 1. 88

— volilne seje konferenc OOZS.

Krško, 9. 10. 1987

Predsedstvo OS ZSS
Krško

Štirideset let LD Krško

Lovci vzorno skrbijo za divjad v vse bolj okrnjenem naravnem okolju

Pred štiridesetimi leti je Lovska družina Krško začela delovati v skromnih razmerah in s skromnimi sredstvi. Vztrajnim in prizadevnim članom je v nekaj naslednjih letih uspelo urediti in napolniti izropana lovišča, današnji čas pa prednje postavlja nove, drugačne probleme, s katerimi se za sedaj uspešno spopadajo.

Organizirano delovanje LD Krško se je začelo konec l. 1946, ko je družina dobila v zakup svoje prvo lovišče. V naslednjih letih sta se od nje ločili LD Videm in LD Veliki Podlog. l. 1952 pa je dobila v upravljanje lovišče od Save med Pijavškim in Vihrami do Gorice, Velike vasi in Podstraže ob potoku Lokavcu, t. j. območje krajevnih skupnosti Krško, Krško polje, Leskovec, Senuše in Gora. Skupna površina lovišča meri 5286 hektarov, od tega je skoraj 5 hektarov lovni površin.

Lovišča krške lovske družine so bila po končani drugi svetovni vojni izropana, zato je bila prva naloga članov, da stalež

divjadi dvignejo na predvojno raven. Usmerili so se predvsem v gojitev poljskega zajca, jerebice, fazana in srnjadi, obenem pa so pokončevali škodljivce (lisice, ujede, potepuške mačke in pse).

Sprva so člani uplenjeno divjad delili med seboj, kasneje sprejeti zakon o lovu pa je določil, da morajo lovci ves v lovišču pridobljeni denar vlagati vanj. To določilo je prispevalo k uspešnejšemu gospodarjenju, še bolj pa se je družina materialno okrepila po l. 1959, ko so v lovišče začeli prihajati prvi italijanski lovci. Povečale so se naložbe, t. j. vlaganja divjadi v lovišča, od 1973 pa so začeli še sami vzrejati per-nato divjad.

Na slovesnosti ob 40. obletnici delovanja konec preteklega meseca so priznanja Lovske zveze Slovenije prejeli naslednji člani LD Krško: Anton Drugovič (red II. stopnje), Sandi Bednaršek, Karel Rajer, Leopold Riedl, Jože Starc, Jože Žabkar (red III. stopnje), Jože Beribak, Ignac Cener, Ivan Levičar, Marjan Mlakar in Mirko

LOVSKA DRUŽINA KRŠKO

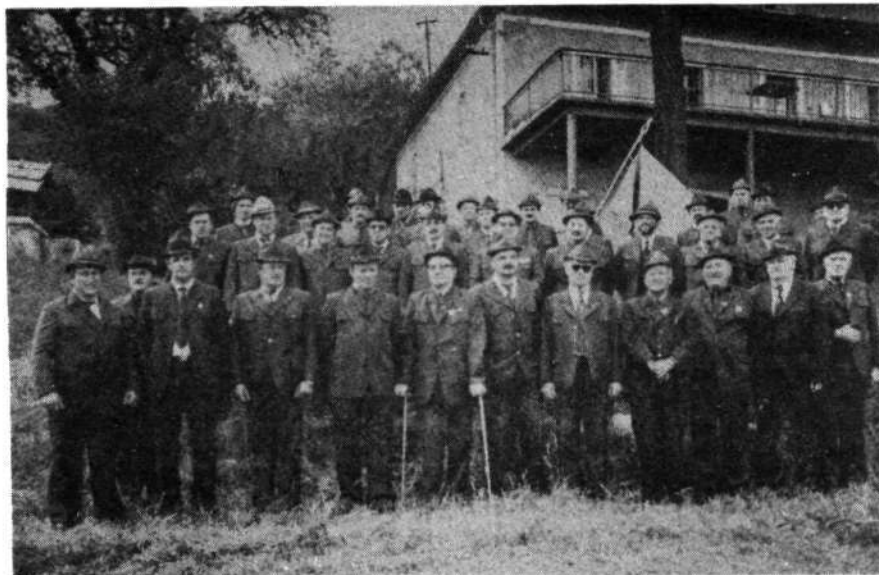

40 let

1987

Zorič (znak za lovske zasluge). Kot uspešni rejci psov so priznanja Kinološke zveze Slovenije dobili Franc Preškar, Franc Škofljanc (red II. stopnje KZS), Franc Murko, Jože Žabkar (zlati znak), Franc Pompe, Ivan Gerdin in Franc Strnad (srebrni znak). V zahvalo za dobro sodelovanje je LD Krško podelila plakete Jožetu Jurečiču, Branku Medvedu, Jožetu Špilerju, Jožetu Žabkarju st., LD Trebnje, Lovski zvezi Slovenije, Zvezi lovskih družin Posavja, KS Krško, Tovarni celuloze in papirja in SOP Krško.

Žal je divjad na Krškem polju kljub vzorni skrbi lovcev vse bolj ogrožena. Na to opozarjajo tudi v brošuri, ki so jo izdali ob svoji 40-letnici: »S prihodki od turizma in povečanega odstrela je lahko LD Krško pričela odkupovati zemljišča, ki so bila last SLP, in na njih urejati lastne remize za malo divjad. Ti posegi so bili še posebej potrebni, ker so se po l. 1970 pogoji za bivanje male divjadi na Krškem polju hitro slabšali. Bili so to vplivi vse večje urbanizacije, zgrajene avtoceste, ki je presekala Krško—Brežiško polje, vse večje uporabe kmetijske mehanizacije, sejanja monokultur itd., s čimer je imela divjad vedno manj potrebnega kritja, predvsem v časih, ko ga največ potrebuje (decembra, januarja, feb-

Člani Lovske družine Krško ob 40-letnici

ruarja). Vse bolj so bila ogrožena tudi gnezdišča male divjadi zaradi prehitre košnje, načinov oranja itd. Med negativne vplive štejemo še vse večjo uporabo pesticidov in herbicidov.« Zato so lovci za divjad uredili remize — površine z grmičevjem, v katerem si divjad lahko

poišče zavetje in se skriva, pa številna krmišča, skrivališča, solnice ipd., kar vse živali najbolj potrebujejo, ko so v stiski, t.j. pozimi.

Skupščina občine Krško je Lovski družini Krško podelila priznanje za zasluge pri gojenju divjadi in ohranjanju naravnega okolja.

VZDRŽEVALCI TCP DJURO SALAJ USPEŠNO ORGANIZIRALI 14. LETNO KONFERENCO YUMO

V imenu družbenopolitične skupnosti je jugoslovanske vzdrževalce pozdravil podpredsednik SO Krško SLAVKO ŠRIBAR (Foto: Črt Čargo)

15. in 16. oktobra letos se je v Krškem mudilo preko 300 vzdrževalcev iz vse Jugoslavije, ki so se zbrali na svoji 14. letni konferenci. Republiška in pokrajinska društva vzdrževalcev, združena v jugoslovansko zvezo vzdrževalcev YUMO, imajo najmanj enkrat letno tovrstno srečanje, katerega namen je kajpak predvsem izmenjava strokovnih izkušenj.

Tozdr VZDRŽEVANJE krške TCP Djuro Salaj je letos doletela čast in hkrati zahtevna naloga, da kot kolektivni član slovenskega društva vzdrževalcev prevzame neposredne organizacijske naloge za letno srečanje jugoslovanskih vzdrževalcev v Krškem. V naše občinsko središče je prišlo nepričakovano veliko predstavnikov te stroke, pritegnila pa jih je zanimiva strokovna tema »Uporaba računalnika v vzdrževanju« in seveda obisk prve jugoslovanske nuklearke ter največjega proizvajalca časopisnih in drugih lesovinskih papirjev TCP Djuro Salaj.

Prvega dne se je v DKD E. Kardelja zvrstila vrsta predavanj na navedeno temo, kot prvi predavatelj pa je s temo »Moderni pristopi k vzdrževanju« začel strokovno srečanje direktor tozdr VZDRŽEVANJE TCP Djuro Salaj dipl. ing. DARKO KOLŠEK, na katerega ramenih je sicer slonela največja skrb za uspešno izvedeno zvezno vzdrževalsko srečanje.

V imenu pokroviteljice TCP Djuro Salaj je jugoslovanske vzdrževalce pozdravil predsednik poslovnega odbora te DO SILVO GORENC:

»Veseli in ponosni smo, da ste izbrali Krško za kraj svojega letnega srečanja, ki mu pripisujemo izreden pomen, saj je vloga vzdrževalcev v teh kriznih časih neprecenljiva. Po vaši zaslugi se stroji ob vsej zastarelosti vrtijo. Enako pomembna pa je tudi vaša vloga na področju prizadevanj za prehod na moderno tehnologijo, tehnologijo 21. stoletja...«

NIK

PRENOVLJENI PROGRAMI V SREDNJIH ŠOLAH

V minulih petih, šestih letih, ko smo v srednjih šolah uvažali usmerjeno izobraževanje, so poklicani in nepoklicani ocenjevali pomanjkljivosti in prednosti nove zasnove in načina šolanja na srednji stopnji. Učenci niso bili zadovoljni z množico predmetov in s preobremenjenostjo, učitelji so pogrešali selektivnost posebno med učenci v prvem letniku, starši se niso znašli med velikim številom programov in smeri, predstavniki združenega dela so opozarjali na pomanjkljivo praktično usposobljenost. Vsi pa smo bili priča slabim in neustreznim učbenikom, zastoj smo tudi pričakovali, da se bodo med učenci in učitelji kar preko noči razvili bolj demokratični in bolj ustvarjalni odnosi.

Z novim šolskim letom smo v prvem letniku srednje šole uvedli prenovljene programe. (Že lani sta bila prenovljena programa družboslovno-jezikovne in naravoslovno-matematične dejavnosti.) V razpravi o prenovi programov je sodelovalo preko 500 učiteljev in ravnateljev, skoraj 200 uporabnikov, okrog 70 priznanih strokovnjakov ter visokošolskih učiteljev. V javni razpravi so sodelovali tudi učenci. Šolske skupnosti so organizirale okrogle mize, srednješolski mladinci pa so o tem živo razpravljali tudi na vsakoletnih srečanjih v Slovenj Gradcu. Glavno izhodišče za prenovu pa so ugotovitve posebne evalvacijske raziskave, ki je skušala kar se da verno ugotoviti pomanjkljivosti usmerjenega izobraževanja.

Kot prvo pridobitev preнове naj omenim zmanjšano število programov in smeri. Tako bo sedaj zmeda za starše in učence manjša za 19 programov in 44 smeri. Prav zdaj poteka redakcija in priprava programov za objavo v posebni

publikaciji. Ta pisna informacija bo koristna širši javnosti, posebno pa osnovnim šolam, staršem, učencem, delovnim organizacijam, skupnostim za zaposlovanje in drugim. — Istočasno poteka tudi informiranje srednješolskih učiteljev in ravnateljev na strokovnih aktivih, ki jih organizira Zavod SRS za šolstvo.

Gotovo bo tudi bralce Našega glasa zanimalo, katere so bistvene novosti preнове srednjega izobraževanja, zato naj jih nekaj vsaj na kratko predstavimo.

1. Ena od novosti je doletela že letošnjo generacijo v prvem letniku, saj pouk poteka na dveh ravneh zahtevnosti povsod tam, kjer se programi izvajajo v triletnih in štiriletnih smereh. Tako so se morali učenci že ob vpisu v marcu opredeliti za lažji ali težji nivo glede na izobraževalne aspiracije. Na tej osnovi smo v srednjih šolah oblikovali ločene oddelke. Tako smo omogočili učencem, da nadaljujejo izobraževanje skladno s svojimi sposobnostmi, interesi in delovnimi navadami.

2. Naslednja novost so ponovni ključni izpiti (matura). Z njimi želimo dvigniti kakovost dela v zadnjih letnikih srednjih šol, hkrati pa bolje pripraviti mlade za delo in za nadaljnji študij. Priznati je treba, da je kakovost vzgojnoizobraževalnega dela od šole do šole različna. Ob razpravi o prenovi programov se je ponovno pokazalo, kako različna stališča imamo glede pomembnosti splošne oziroma strokovne izobrazbe in posameznih vsebin znotraj programa.

3. Tokratna prenova je ponudila tudi možnosti za poskus razbremenitve učencev.

— Tedenski obseg se je sicer obdržal v večini programov na zgornji meji 32 ur,

nekoliko pa je skrajšano letno trajanje (zlasti v zadnjih letnikih).

— Poleg tega je 10 do 15% časa več za utrjevanje in preverjanje znanja, obenem pa bo zaradi teh ur tudi več časa za najrazličnejše pogovore na relacijah učitelji — učenci.

— Še več! Vsaka šola naj bi do 5% celotnega števila ur v programu po svoji presoji uporabila za vsebine stroke, ki so v njenem okolju zanimive. Lahko pa bi ta razpoložljivi čas namenili izbirnim vsebinam za temeljitejšo pripravo na vključitev v delo ali nadaljnje šolanje.

Poleg teh bistvenih novosti najdemo znotraj posameznih predmetnikov vrsto sprememb, za katere so si prizadevali tako učitelji, kot učenci in strokovnjaki. V prvem letniku je odpadel predmet osnove tehnike in proizvodnje (OTP), odpadlo je tudi proizvodno delo učencev prvega letnika. Pridobljene ure so uporabljene za informatiko in računalništvo, za strokovne predmete ter za varstvo pri delu. Očitna je tudi sprememba pri predmetu samoupravljanje s temelji marksizma (STM), saj se je skupni fond ur zmanjšal, poučevati pa se prične šele v drugem letniku, saj so mnoge vsebine zahtevne. Premik v drugi in tretji letnik je doživel tudi predmet obramba in zaščita.

V naši družbi smo že kar vajeni pogostih in številnih sprememb. Vsaj za letošnjo prenovu v srednjem usmerjenem izobraževanju pa lahko rečemo, da je nastala na osnovi praktičnih spoznanj in da teži k novi, višji kvaliteti vzgojnoizobraževalnega dela. Naš glavni smoter ostaja človek s široko splošno izobrazbo in kulturo ter s strokovno poglobljenim znanjem.

IVAN MIRT

NAŠ GLAS

občina krško

SKUPNE DELEGATSKE INFORMACIJE

SKLIC SEJ ZBOROV SO KRŠKO

Vsi trije zbori bodo zasedali v torek, 10. novembra. Začetek bo ob 15. uri.

Dnevni red:

- poročilo o obratovanju NE Krško (ZZD, ZKS, DPZ);
- poročilo o izvajanju komunalnih dejavnosti v občini Krško (ZZD, ZKS, DPZ);
- poročilo o poteku sanacije v DO Kovinarska Krško v prvem polletju 1987 (ZZD, DPZ);
- osnutek sprememb in dopolnitev družbenega plana občine Krško za obdobje 1986—1990 (ZZD, ZKS, DPZ);
- predlog odloka o pogojih dobave in načinu odjema pitne vode na območju občine Krško (ZZD, ZKS);
- predlog odloka o ureditvi zimske službe v občini Krško (ZZD, ZKS);
- osnutek odloka o komunalnih dejavnostih (ZZD, ZKS);
- osnutek odloka o pokopališki dejavnosti in pogrebnih svečanostih v občini Krško (ZZD, ZKS);
- osnutek odloka o obveznem zbiranju, odlaganju in odvozu komunalnih odpadkov v občini Krško (ZZD, ZKS);
- osnutek odloka o pogojih za odvajanje odpadnih in padavinskih voda na območju občine Krško (ZZD, ZKS);
- osnutek odloka o splošni prepovedi delitve obstoječih parcel, prepovedi graditve in prepovedi spremembe vrste rabe (ZZD, ZKS);
- predlog sklepa o uporabi sredstev solidarnosti (ZKS);
- volitve in imenovanja (ZZD, ZKS, DPZ);
- predlogi in vprašanja delegacij (ZZD, ZKS, DPZ).

Povzetki delegatskih gradiv v Našem glasu 10/87

1. Poročilo o obratovanju NE Krško, str. 8-14
2. Poročilo o izvajanju komunalnih dejavnosti v občini Krško. Komunalna dejavnost: Pomanjkanje finančnih sredstev in strokovnih kadrov, str. 20-21
3. Poročilo o poteku sanacije v DO Kovinarska Krško v prvem polletju 1987, str. 15-19
4. Osnutek sprememb in dopolnitev družbenega plana občine Krško za obdobje 1986 - 1990. Spremembe in dopolnitve srednjeročnega plana, str. 22
5. Predlog odloka o ureditvi zimske službe v občini Krško. Urejanje zimske službe, str. 24
6. Osnutek odloka o komunalnih dejavnostih. Komunalne dejavnosti, str. 22
7. Osnutek odloka o pokopališki dejavnosti in pogrebnih svečanostih. Pokopališka dejavnost in pogrebne svečanosti, str. 22
8. Osnutek odloka o obveznem zbiranju, odlaganju in odvozu komunalnih odpadkov v občini Krško, str. 20
9. Osnutek odloka o pogojih za odvajanje odpadnih in padavinskih voda na območju občine Krško. V pripravi: Odlok, ki ureja delovanje in uporabo javne kanalizacije, str. 21
10. Predlog sklepa o uporabi sredstev solidarnosti. Solidarnostno pomoč tudi neorganiziranim kmetijskim proizvajalcem, str. 22

Stališča in predlogi sklepov izvršnega sveta SO ob obravnavi Poročila o obratovanju Nuklearne elektrarne Krško

Izvršni svet SO je na svoji seji dne 12. 10. 1987 obravnaval poročilo o obratovanju Nuklearne elektrarne Krško in je pri tem sprejel naslednja stališča in predloge sklepov:

1. Izvršni svet ocenjuje, da je poročilo o obratovanju NEK dobro pripravljeno in zato primerno za javno razpravo — dobi naj najširšo družbeno verifikacijo (z objavo v občinskem glasilu Naš glas).

2. IS predlaga zborom SO, da poročilo obravnavajo in pri tem naložijo elektrogospodarstvu SRŠ in SRH, da ob upoštevanju mednarodne pogodbe o neširjenju nuklearnega orožja ter dejstva, da je izrabljeno jedrsko gorivo osnova za izkoriščanje novih tehnologij uporabe jedrske energije v miroljubne namene, pripravi predloge o akcijah za skladiščenje oziroma uporabo izrabljenega jedrskega goriva.

3. IS daje vse priznanje delovnemu kolektivu NEK, da je dosegel maksimalne dosežke pri proizvodnji in da je hkrati zagotavljal varno obratovanje. IS ugotavlja, da je razpoložljivost in varnost elektrarne odvisna od kadrovske ekipiranosti, in zato predlaga SO, da zahteva od elektrogospodarstva SRS in SRH, da zagotovi delavcem v NEK

ustrezne materialne pogoje s posebnim poudarkom na reševanju stanovanjskih problemov.

4. Izvršni svet meni, da so za reševanje centralnega skladišča za odlaganje nizko in srednje radioaktivnih odpadkov odgovorni dejavniki širše družbenopolitične skupnosti in ni prav, da je izvršilna funkcija prenesena na Nuklearno elektrarno Krško. Zato izvršni svet predlaga zborom SO, da zahtevajo od odgovornih intenzivnejše reševanje te problematike. Rešitev morajo najti v najkrajšem možnem času.

Izvršni svet predlaga SO, da preko delegatov slovenske skupščine iz Posavja sproži obravnavo te problematike na seji republiške skupščine.

PREDSEDNIK IS:
IGOR DOBROVNIK

POROČILO O OBRATOVANJU NUKLEARNE ELEKTRARNE KRŠKO

POROČILO O OBRATOVANJU NUKLEARNE ELEKTRARNE KRŠKO

I. Nuklearna elektrarna Krško je začela poskusno obratovati 2. oktobra 1981, ko je v omrežje elektroenergetskega sistema oddala prve kilovatne ure električne energije. Njeno redno obratovanje se je začelo 1. januarja 1983.

Do 21. avgusta 1987, ko se je začel njen peti redni letni remont, je porabnikom SR Slovenije in SR Hrvaške dobavila skupaj okoli 21,5 milijard kWh električne energije (to je skoraj dveletna poraba električne energije v SR Sloveniji) z dnevno proizvodnjo okoli 15 milijonov kWh, kar je približno ena petina porabe v obeh republikah.

V ilustracijo velja omeniti, da bi za proizvodnjo 21 milijard kWh električne energije sicer potrebovali več kot 5 milijonov ton mazuta ali 25 milijonov ton premoga, kakršen je kolubarski.

Tabela I
Količine dobavljene električne energije iz NE Krško po letih:

1981	246.730 MWh
1982	2.387.736 MWh
1983	3.724.230 MWh
1984	4.210.722 MWh
1985	3.859.220 MWh
1986	3.824.532 MWh
1987	3.201.508 MWh (do začetka remonta)
	21.454.678 MWh

V letu 1986 je proizvodnja na pragu znašala 3.824.532 MWh, s čimer je bil za 1,2% presežen plan proizvodnje po elektroenergetski bilanci.

Obratovanje na mreži je v lanskem letu trajalo kar 6561 ur, predvsem zaradi hitreje opravljenih del remonta, kot je bilo planirano. Od vsega razpoložljivega časa v lanskem letu je bilo le 1,3% porabljenega za neplanirane zaustavitve, v vseh letih komercialnega obratovanja pa samo 3,5% časa. (Za primerjavo naj navedemo, da v Franciji pri jedrskih elektrarnah normalno planirajo 7% razpoložljivega letnega časa za takšne zaustavitve.)

Meritve kažejo, da je radioaktivnost, ki so jo do sedaj prejeli delavci NE Krško in ostali izvajalci del, sorazmerno zelo nizka, saj dosedanja povprečna letna kolektivna ekvivalentna doza znaša 1,67 človek—Sieverta, kar je npr. 2,5-krat nižje kot v jedrskih elektrarnah ZRN in 40% manj, kot znaša povprečje v švedskih in francoskih jedrskih elektrarnah. To potrjuje, da je NE Krško čista elektrarna in da njeni delavci v celoti spoštujejo vsa obratovalna navodila.

II. Z odločbo Republiškega energetskega inšpektorata pri Republiškem komiteju za energetiko št. 31-04/83-5 z dne 6. 2. 1984 je bilo Nuklearni elektrarni Krško v ustanavljanju izdano posebno soglasje za začetek obratovanja po predpisih o varstvu pred inoizirajočimi sevanji. Pri tem je bilo NE Krško naloženo upoštevati obratovalne pogoje in omejitve iz *Končnega varnostnega poročila (FSAR)*, poglavje 16, ter vsa administrativna in obratovalna navodila v notnem elektroenergetskem sistemu SR Slovenije. Odločba nadalje nalaga še druge obveznosti skupaj z roki, ki jih je NE Krško vse uspela pravočasno realizirati, razen pogoja »zagotoviti izgradnjo skladišča radioaktivnih odpadkov srednje in nizke radioaktivnosti. Rok: 31. 12. 1986«.

III. TEHNOLOŠKI ODPADKI

1. Koncept odlaganja nizko in srednje radioaktivnih odpadkov

Za nizko in srednje radioaktivne tehnološke odpadke iz jedrskih elektrarn je potrebno poskrbeti za daljše obdobje (150—300 let), daljše, kot je življenjska doba jedrskih elektrarn. Ker je zmogljivost začasnih skladišč ob samih elektrarnah v glavnem omejena, se v tehnološko razvitih deželah predvideva trajno odlaganje radioaktivnih odpadkov.

Za nizko in srednje radioaktivne odpadke so tehnološke rešitve razmeroma enostavne in večinoma obsegajo plitvo vkopavanje v glinasto-lapornatih slojih tal ali pa vkopavanje v tunele v granitoidnih geoloških formacijah z dodatnimi inženirskimi barierami za preprečevanje morebitnih uhajanj radionuklidov v okolje.

Pri izbiri lokacije za odlagališče kot tudi pri projektiranju tehnologije odlaganja se največ skrbi posveča varnosti objekta in njegove okolice. Vsi radiokativni odpadki se solidificirajo oziroma kondicionirajo, tako da se radionuklidi vežejo v čvrsto matrico kakega stabilnega materiala (cement, bitumen).

Pri plitvem in tunelskem vkopavanju obsegajo inženirske bariere dodatne betonske bazene, v katere se zlagajo solidificirani odpadki in zalivajo s tekočo cementno maso, ki zapolni vse pore. Čeprav je odlaganje tako projektirano, da je praktično nemogoče uhajanje radionuklidov v okolje, se vsa odlagališča nadzirajo in kontrolirajo, dokler ne razpadejo vsi radionuklidi.

2. Nizko in srednje radioaktivni-tehnološki odpadki v NE Krško

Tehnološki ali nizko in srednje radioaktivni odpadki, ki nastajajo v NE Krško praktično ne vsebujejo sevalnih radionuklidov alfa (Ur. list SFRJ 40/86). Te odpadke obdelujemo — solidificiramo in inkapsuliramo tako, da so primerni za začasno skladiščenje v sami elektrarni in za končno odlaganje v dokončnem skladišču z ustrezno tehnologijo.

V NE Krško nastaja relativno malo tehnoloških odpadkov. V šestih letih obratovanja jih je nastalo 1046 m³, kar je malo, če upoštevamo, da večji del te prostornine zavzemajo neradioaktivni beton, ki služi za solidifikacijo, in kovinski sodi (za primerjavo: v termoelektrarnah na premog nastajajo stotine tisočev kubičnih metrov pepela vsako leto).

V teh odpadkih ima od vseh radioizotopov najdaljšo razpolovno dobo cezij Cs-137, in sicer 29 let, kar pomeni,

da bo v 5—6 razpolovnih dobach (180 let) specifična radioaktivnost odpadkov padla na raven radioaktivnosti v našem naravnem okolju. Torej, ti odpadki bodo z obdelavo in tehnologijo odlaganja v 180 letih nenevarni. Tu velja omeniti, da nobene potencialnosti ne posvečamo pepelu iz termoelektrarn, ki vsebuje strupene snovi, ponekod pa tudi koncentrirano naravno radioaktivnost.

V NE Krško je bilo do konca leta 1986 napolnjenih 5124 sodov radioaktivnih odpadkov. Med njimi so najbolj zastopani koncentrirani izparilniki (3369 sodov), kompresibilni odpad (998 sodov), izrabljene ionske mase (499 sodov), raznovrsten odpad (204 sodi) in filtri (54 sodov). Povprečna aktivnost posameznega soda znaša 0,0956 Ci (3,5 GBq), računano na podlagi aktivnosti, izmerjene na dan polnjenja.

To pomeni, da je v NE Krško uskladiščena razmeroma velika količina radioaktivnih odpadkov nizke aktivnosti. Boljši pregled možnih tveganj, ki izhajajo iz morebitne izpostavljenosti sevanju, podajajo kontaktne hitrosti doz po številu sodov. Skoraj polovica sodov (2397) ima kontaktno hitrost doze manjšo od 10 mR/h (0,1 mSv/h), 1957 sodov ima kontaktno hitrost doze med 10 in 99 mR/h (0,1 — 0,99 mSv/h), 232 sodov pa med 100 in 199 mR/h (1 — 1,99 mSv/h). Torej bi bilo pri prevozu potrebno zavarovati samo približno 10% skupne količine sodov.

Na podlagi podanih podatkov — ob pomanjkanju prostora ter časovnih in številčnih omejitvah v zvezi z uporabo skladišnega prostora v NE Krško ter ob dejstvu, da končno odlagališče ne bo pravočasno končano, je bila v NE Krško opravljena optimalizacija začasnega skladišnega prostora v skladu z »izvedbenim projektom optimalizacije prostora za uskladiščenje posod za RAO«. Gre za postavitve jeklene konstrukcije, ki omogoča racionalnejše vertikalno izkoriščanje prostora v začasnem skladišču radioaktivnih odpadkov v NE Krško. Če v naslednjih 3 ali 4 letih glede aktivnosti in količine proizvodnje radioaktivnih odpadkov ne bo večjih sprememb, bo s tem postopkom omogočeno varno in racionalno začasno hranjenje nizko in srednje aktivnih odpadkov v NE Krško. Pričakovati je, da bo v tem času dokončano končno odlagališče radioaktivnih odpadkov, kar je v interesu širše družbene skupnosti (uporaba tudi za druge proizvajalce takšnih odpadkov).

Poudariti je treba, da je postopek optimalizacije skladiščenja radioaktivnih odpadkov v NE Krško v skladu s predpisi, ki določajo mejo dovoljene izpostavljenosti prebivalstva — *Uradni list*

SFRJ, št. 40 z dne 18. 7. 1986, 28. člen pravilnika govori o mejah, ki jih ne sme presegati sevanje, ki so mu izpostavljeni prebivalci in tisti, ki delajo z viri ionizirajočega sevanja, o mejah izpostavljenosti ionizirajočemu sevanju oseb, ki delajo z viri teh sevanj, ter o kontroliranju kontaminacije delovnega okolja.

Ob teh dejavnostih so v NE Krško angažirana precejšnja sredstva za modernizacijo opreme za predelavo in recikliranje radioaktivnih odpadkov. Rezultat le-teh naj bi bila zmanjšana proizvodnja radioaktivnih odpadkov v prihodnjih letih.

3. Skladišče radioaktivnih odpadkov

Ko je 1978. leta NE Krško pridobila lokacijsko dovoljenje za postavitve začasnega skladišča radioaktivnih odpadkov, je bilo jasno, da je potrebno pripraviti primerno lokacijo za trajno odlaganje nizko in srednje radioaktivnih odpadkov. Zato je dala izdelati študijo *Projekt centralnega skladišča radioaktivnih odpadkov — operativni parametri za izvedbeni projekt*. To študijo je 1981. leta končal *Inštitut za fiziko Zagreb* v sodelovanju z drugimi delovnimi organizacijami. V njej so med drugim izbrane tudi določene ugodne lokacije za omenjeni objekt.

Potem pa je sledil sklep, da bo projekt odlagališča izdelan za potrebe celotne države, zato je nosilec dejavnosti postala *Zajednica elektroprivrednih organizacija Jugoslavije (JUGEL)*. V skladu s tem je JUGEL financiral izdelavo študije odlaganja radioaktivnih odpadkov in izrabljenega jedrskega goriva za program graditve jedrskih elektrarn v elektroenergetskem sistemu Jugoslavije do 2000. leta. Ta študija je bila končana 1985. leta in je predvsem prikazala dinamiko nastajanja radioaktivnih odpadkov iz različnih virov, zasnovo odlaganja ter podala nekaj možnih lokacij na območju cele Jugoslavije.

Še preden pa je bila ta študija končana (v drugi polovici leta 1984), je bil sklenjen *družbeni dogovor o pogojih in načinu reševanja vprašanja skladiščenja izrabljenega jedrskega goriva in trajnega odlaganja radioaktivnih odpadkov* (*Ur. list SFRJ 68/84*). Podpisniki tega dogovora so soglašali, da se ustanovi ena ali več delovnih organizacij, ki se bodo ukvarjale s prevozom, skladiščenjem, fizično zaščito, trajnim hranjenjem in organiziranjem predelave radioaktivnih odpadkov, hranjenjem izrabljenega jedrskega goriva do njegove predelave in hranjenjem posebnih cepljivih snovi. Podpisniki so se

poleg tega obvezali, da bo za opravljanje navedenih nalog pooblaščen ena od obstoječih organizacij združenega dela, če ne bi bila ustanovljena nova.

V skladu s tem so Elektrogospodarstvo Slovenije, Elektroprivreda Hrvatske in Nuklearna elektrarna Krško 29. 3. 1985 podpisali dogovor, s katerim je bila NE Krško določena, da vodi vse dejavnosti za pridobitev načelnih soglasij lokalnih upravnih organov za lokacijo odlagališča, ki naj bi bilo regionalnega značaja za SR Hrvaško in SR Slovenijo.

NE Krško je potem leta 1986 sklenila vrsto pogodb o opravljanju začasnih del in o izdelavi elaborata kot osnove za realizacijo projekta odlagališča radioaktivnih odpadkov z več delovnimi organizacijami (Tabela 2).

Istega leta je NE Krško sklenila oblikovati posebno službo za projekt odlagališča radioaktivnih odpadkov, ki je bila nato delno kadrovske popolnena in je decembra 1986 začela intenzivno delati. Ta služba pripravlja podlage, potrebne za izpolnitev sklenjenih pogodb, in projektne naloge za nadaljevanje del zaradi vnosa v prostorske načrte republik, pridobitve lokacijskega dovoljenja, ocenitve investicije in gradbenega dovoljenja.

Po načrtu reševanja tega problema se je nato začela izbira najustrežnejših lokacij na območju SR Slovenije in SR Hrvaške. V skladu s tem so bile angažirane ustrezne geološke, biološke, tehnično-projektanske in družbenoplanerske organizacije v obeh republikah, stalno pa je tudi sodelovanje z upravnimi organi. Doslej je bila opravljena interdisciplinarna evalvacija prostora in izbrana makrolokacija odlagališča radioaktivnih odpadkov, sedaj pa teče postopek definiranja mikrolokacij, na katerih bo potem potrebno podrobno raziskovanje za izbiro najustrežnejše. Poleg tega je v izdelavi idejna rešitev odlagališča, in sicer v dveh variantah — tunelski tip in plitvo odlagališče. Do konca tega leta bodo znane najustrežnejše mikrolokacije za nadaljnja podrobna raziskovanja, dokončane pa bodo tudi možne idejne rešitve odlagališča.

Pri upravnem postopku (pridobitev dovoljenja), kjer bo vključena široka javnost, bo nujna vsa družbenopolitična podpora, saj gre dejansko za objekt — eden redkih — za varovanje okolja.

Tabela 2

DELOVNA ORGANIZACIJA	NALOGA
Gradjevinski inštitut—OOUR Fakultet gradjevinskih znanosti Sveučilišta u Zagrebu Institut za elektroprivredu Zagreb	program terenskih istraživanja mikrolokacije skladišta RAO Opravljanost i izvedivost skladišta niskoaktivnog i srednje-aktivnog RAO u SFRJ Bioekološka studija
Prirodoslovno-matematički fakultet, OOUR Prirodoslovni odjeli Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada Zagreb	Utvrđivanje normativnih akata i dopuna zakonskih propisa za izgradnju odlagališta RAO Analiza vjerojatnosti akcidentalnih događaja za prostor potencijalnih lokacija odlagališta nisko i srednje aktivnog otpada Izdelaža študije o izboru mikrolokacije za skladištenje RAO Ravnanje z nisko in srednje radioaktivnimi odpadki — izbor lokacije za odlagališče
Institut "Ruder Bošković" Zagreb—OOUR TENEZ	Krajinsko-ekološko vrednotenje možnih odlagališč nisko in srednje RAO Oprema
Institut "Jožef Štefan" — SEPO	Studija za obradu RAO
Fakulteta za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo — Inštitut za konstrukcije, potresno inženirstvo in računalništvo Ljubljana Biotehnična fakulteta — TOZD za agronomijo — katedra za krajinsko arhitekturo Ljubljana Institut za ispitivanje materijala SR Srbije Beograd Institut "Boris Kidrič" — OOUR Institut za zaštitu od zračenja i zaštitu čovjekove sredine — "Zaštita" Vinča, Beograd	

IV. IZRABLJENO JEDRSKO GORIVO

Vsako leto se v času zamenjave goriva iz reaktorja NE Krško vzame okoli 16 ton jedrskega goriva. Gorivo se nahaja v gorivnih elementih, ki ostanejo v svoji prvotni obliki.

Izrabljeno jedrsko gorivo skladiščimo v bazenu, zalitem z borirano vodo, kjer se mora hladiti zaradi zaostale toplote, ki se s časom zmanjšuje. Izrabljeno gorivo vsebuje vrsto radioaktivnih izotopov in cepitvenih produktov, med drugim tudi določeno količino urana—235 in plutonija—239, torej cepitvenih materialov za uporabo v jedrskih reaktorjih. Izrabljeno gorivo ni odpad, temveč material za izdelavo novih gorivnih elementov.

Na svetovnem tržišču so razmere glede predelave izrabljenega goriva trenutno manj ugodne. Tehnologija predelave je seveda znana in se uporablja, vendar so sedanje zmogljivosti obratov za predelavo tega goriva omejene in je zato potrebno na predelavo čakati. Novih zmogljivosti pa iz političnih in ekonomskih razlogov trenutno ne gradijo. Visoko radioaktivni odpad, ki ostane po

predelavi, se regularno odlaga. V ZDA intenzivno raziskujejo možnosti dolgoročnega skladiščenja in odlaganja jedrskega goriva, kakor tudi pridelave in uporabe izrabljenega goriva (*West Valley Project*).

Zaradi takšnih razmer je bil v NE Krško zgrajen bazen za odlaganje izrabljenega goriva, ki bo nastalo v 17 letih obratovanja NE Krško. Do tega časa bo vprašanje predelave v svetu prav gotovo rešeno, naša družba pa bo definirala poti energetskega razvoja. Kar zadeva izrabljeno gorivo, lahko v dvajsetih letih po predelavi le-tega računamo z majhno količino visoko radioaktivnih odpadkov, ki jo bo potrebno odložiti na ustrezen način, pri čemer pa niti tehnologija odlaganja niti kriteriji za izbiro kraja odlagališča niso enaki kot za tehnološke radioaktivne odpadke. Če se za predelavo izrabljenega jedrskega goriva ne bomo odločili, bomo morali poskrbeti za njegovo dolgoročno skladiščenje ali odlaganje, vendar na tak način, da bomo bodočim generacijam omogočili njegovo uporabo, če bodo za to imele interes.

V. POROČILO O PRIPRAVLJENOSTI ZA IZVAJANJE UKREPOV ZAŠČITE IN REŠEVANJA V PRIMERU JEDRSKE NESREČE V NE KRŠKO

1. Načrtovanje

Načrti ukrepov za primer jedrske nesreče (NUJN) NE Krško, Brežice in Sevnica se redno dopolnjujejo in usklajujejo, tako da je kvalitativna raven teh načrtov daleč nad ravnijo, doseženo med izvajanjem vaje »Posavje'82«. Vsekakor je to posledica realizacije sklepov in analiz vaje »Posavje'82«, ki so bile izdelane za vsak nivo načrtovanja in prijav. Nadalje smo v celoti upoštevali priporočila ekspertov *mednarodne agencije za atomsko energijo* za to področje, ki so bili medtem nekajkrat v NE Krško, kakor tudi tuja in lastna dognanja na področju obrambnih priprav nasploh in še posebej priprav za delovanje civilne zaščite v pogojih kontaminacije okolja z radiološkimi ali kemičnimi kontaminanti (posvetovanje EMIK in posvetovanje v Poljčah).

2. Materializacija načrtov

je v NE Krško zagotovljena v celoti — tu mislimo predvsem na specialno opremo za ukrepanje v primeru jedrske nesreče, ki jo nenehno dopolnjujemo v skladu z novimi tehnološkimi dognanji, rešitvami in potrebami, ki jih zahteva to področje.

3. Kadrovska ekipiranost in pripravljenost

civilne zaščite ter ostalih struktur NE Krško, ki bi se vključile v izvajanje ukrepov zaščite in reševanja, temelji na profesionalizaciji kadrov in z gotovostjo lahko trdimo, da je organizacija za primer jedrske nesreče sposobna obvladati razmere v NE Krško, če bi do nesreč projektne obsega prišlo.

VI. KADROVSKO-STANOVANJSKA PROBLEMATIKA

Za zagotovitev visoke razpoložljivosti in varnosti obratovanja elektrarne je v NE Krško zaposlenih 613 delavcev. Visoka kvalifikacijska struktura in dodatno strokovno-specialistično usposobljeni delavci zagotavljajo zanesljivo in varno delovanje elektrarne.

Kvalifikacijska struktura zaposlenih na dan 30. 9. 1987 je naslednja:

VSS	VS	SSS/VKV	KV	PK
132	51	241	138	51

Takšno število in kvalifikacijsko strukturo kadrov v NE Krško zahtevajo tehnološki proces (upravljanje in nadziranje procesa, vzdrževanje opreme in tehnično-tehnološka podpora), specifičnosti jedrskega postroja (delo v razmerah inozirajočega sevanja), dodatne funkcije, ki jih pri klasičnih elektrarnah ni (zagotovitev kvalitete, analiza jedrske varnosti, obdelava radioaktivnega odpadka).

NE Krško bo v naslednjem obdobju (leto dni) angažirala okoli 30 novih visoko strokovnih delavcev, ki bodo opravljali dela v zvezi z analizo jedrske varnosti, zagotovitvijo kvalitete, klasifikacijo jedrske opreme, izdelavo rezervnih delov ter pripravo in graditvijo skladišča radioaktivnih odpadkov.

Za reševanje stanovanjskih problemov že zaposlenih in bodočih delavcev je nujno zagotoviti dodatna sredstva. Stanovanjskim skladom (okoli 220 stanovanj), realiziranim z investicijskimi sredstvi v fazi graditve, so bile zadovoljene stanovanjske potrebe v začetku 80-ih let. Zaradi na novo nastalih kadrovskih potreb v času zagona in komercialnega obratovanja elektrarne (1981 — 1987) pa se je v NE Krško pojavila potreba po dodatnih stanovanjskih enotah. Ker NE Krško deli usodo elektrogospodarstva, se pravi, da posluje brez ostanka dohodka, v času eksploatacije ni bila kupljena niti ena stanovanjska enota. Minimalna sredstva, ki se izločajo iz osebnih dohodkov, se uporabljajo za kreditiranje individualne stanovanjske graditve, oziroma adaptacijo obstoječega stanovanjskega sklada. Situacijo otežuje tudi razmeroma visoka fluktuacija visoko strokovnih kadrov (l. 1985 do 1986 okoli 8%) in postopna zamenjava generacije v bližnji prihodnosti (običajno po približno 10 letih obratovanja elektrarne). Da bi se

zagotovila visoka razpoložljivost in varnost elektrarne, kar zagotavljajo predvsem visoko specializirani strokovnjaki, je nujno zagotoviti dodatne vires sredstev za financiranje stanovanjske graditve v NE Krško. Pet do sedem stanovanjskih enot letno je spodnja meja, ki jo je potrebno zagotoviti. Za ilustracijo: sredstva za realizacijo teh potreb znašajo približno 1/3 cene dnevne proizvodnje električne energije v NE Krško.

VII. PROGRAM REDNEGA NADZORA RADIOAKTIVNOSTI V OKOLICI NE KRŠKO

1. Uvod

S sodobnim radiološkim nadzorom vpliva jedrskih objektov na okolje ugotovljamo skupno dozo obsevanosti človeka. Na to dozo lahko vplivajo izpusti iz objektov po različnih prenosnih poteh v okolici. Doza podaja objektivne vrednosti za določitev radiacijske obremenitve človeka.

Nuklearna elektrarna Krško je tako zasnovana, zgrajena in upravljana, da pri rednem obratovanju in celo pri večjih neizgledih spušča v okolje le malo radioaktivnosti. Te snovi so kapljevine ali plini, ki jih med rednim obratovanjem v primerno razredčeni obliki (zakon predpisuje zgornje meje radioaktivnosti izpustov) le periodično in ob primernih meteoroloških razmerah izpuščamo, potem ko so šli skozi čistilne in merilne sisteme.

Človekova okolica vsebuje znatne količine naravnih radioaktivnih snovi, poleg tega smo deležni tudi radioaktivnosti iz atmosfere usoda, ki prihaja k nam kot ostanek od preizkusov atomskega orožja. To radioaktivnost moramo dobro poznati, da bi mogli ugotavljati radioaktivno onesnaženje bližnje okolice, ki bi ga lahko povzročila elektrarna. Praviloma je to onesnaženje za

dva velikostna razreda manjše, kot je obstoječa naravna radioaktivnost, in ne vpliva bistveno na povečanje radioaktivnosti v okolici oziroma na dozo sevanja, ki jo prejmejo delavci in bližnji prebivalci.

Po mednarodnih in ameriških predpisih ta dodatna doza sevanja na račun jedrske elektrarne ne sme presegati 0,05 mSv na leto, merjeno ob meji elektrarne. To je tako malo, da je radioaktivne snovi že težko dokazati z jemanjem vzorcev v okolici. Zato je primernejše, da točno merimo izpuščene količine in dozo nato preračunamo z upoštevanjem faktorjev razredčevanja. Pri računanju dodatnih doz za prebivalstvo poiščemo kritične poti razširjanja radioizotopov v okolici in odkrijemo tako imenovano kritično skupino prebivalcev, ki bi v danih meteoroloških in drugih pogojih sprejela največjo dodatno dozo. Zato je treba preučevati razne poti razširjanja sproščenih izotopov in postaviti modele razširjanja in računske programe za pomembnejše izotope.

Z izvajanjem programa meritev radioaktivnega onesnaženja okolice pooblaščenih institutov preverjajo podatke, ki jih o svojih izpustih daje NE Krško. Poleg tega opravljajo te meritve tudi zato, da bi pravočasno odkrili druge onesnaževalce okolja, kakor tudi da bi imeli podatke in dokazila o stopnji onesnaženosti za primerjavo z rezultati kasnejših meritev.

Program meritev radioaktivnosti v okolici NE Krško vsako leto potrjujejo upravni organi oziroma strokovna komisija za jedrsko varnost, ki ta program po potrebi tudi dopolnjuje oziroma izboljšuje.

2. Program meritev

A. Program nadzora okolja

1. Nadzor voda

Meritve voda obsegajo nadzor voda reke Save, območij črpališč vode, potokov, ribnikov, vrtin, padavin in podtalnice.

Izvajajo se izotopske analize sevalcev gama z visoko ločljivo spektrometrijo gama ter meritve tritija in stroncija.

vzročevalno mesto		št. meritev/ /leto
reka Sava	zajem bistvene vode NEK Brežice Jesenice na Dolenjskem	120
reka Sava — sedimenti, biotop	obala 0,5 km pred NEK obala pri Brežicah obala pri Jesenicah Podsused	52

vodovodi	Krško Brežice	16
črpališča, zajetja, potoki, ribniki	Krško — Beli breg Krško — Brege Krško — Dolenja vas Brežice 1 Brežice 2	180
vrtnice — podtalnica	Medsave Šibice	72
padavine, usadi	Libna Šentlenart Dobova	108

2. Nadzor zraka

Zrak nadzorujemo na mestih, ki so oddaljena od NE Krško do 12 km, ter v Bistri pri Zagrebu. Merimo sevalce gama in joda 131, opravlja se izotopska analiza partikulatov ter določanje žlahtnih plinov.

zrak	Spodnji Stari grad Stara vas Leskovec Brege Vihre Šentlenart Libna Dobova Pesje mobilno mesto
------	--

zelenjava,
žitarice,
stročnice

Leskovec, Žadovinec
Drnovo, Stara vas
Brege
Libna, Leskovec,
Vrbina, Žadovinec,
Drnovo, Pesje,
Stara vas, Velika vas,
S. Skopice, Brege,
Brežice

meso,
perutnina,
jajca

Krško polje

B. Program nadzora izpustov

Program meritev obsega izlopiško analizo sevalcev gama z visoko ločljivo spektrometrijo gama, specifično analizo s scintilacijskim spektroskopom meritve stroncija ter tricija.

3. Direktno sevanje

— dozimetri TLD	ca 50 merilnih
— kontinuirana meritev	točk v pasu do
hitrosti doze	10 km od elektrarne,
s sprotnim beleženjem	10 lokacij v SRH

1. tekoči izpusti

zajem in izpust bistvene vode NEK	96
izpustni rezervoarji vzorčevalna mesta znotraj NEK (priprava vode, sekundarna voda, bazen za gorivo...)	24
ventilacijski dimnik NEK	21

4. Zemlja

Izvajajo se meritve sevalcev gama z visoko ločljivo spektrometrijo in meritve stroncija.

2. plinasti izpusti

zemlja	poplavna območja Amerika Trnje Gmajnica
--------	--

272

C: Program vzdrževanja pripravljenosti mobilne ekološke enote Inštituta — Jožef Štefan — za primer jedrske nesreče v programu rednega nadzora radioaktivnosti v okolici NE Krško

1. Redni obhodi predvidenih merilnih mest z opremljeno mobilno enoto in opravljanje referenčnih nadzornih meritev.

Obhod vsebuje najmanj 10 mernih točk po razporedu, ki omogoča v letnem programu preveritev polovice potencialnih mernih točk.

Na posamezni merni točki se opravljajo v celoti ali delno:

- a) rutinske meritve:
 - meteoroloških parametrov,
 - hitrosti doze gama,
 - kontaminacije površin s sevalci beta in alfa,

5. Nadzor kmetijskih pridelkov

Program nadzora zajema vse pomembne kmetijske pridelke, kot so mleko, sadje, zelenjava, žitarice, stročje, meso, perutnina in jajca. Poleg tega se nadzoruje tudi trava, ker je važen dejavnik v prehranbeni verigi. Meritve obsegajo izlopiške analize z visoko ločljivo spektrometrijo gama ter meritve stroncija in joda.

mleko	Pesje Drnovo Skopice
sadje	NEK-sadovnjak Libna, Sremič,

170

- 36 — menjava TLD in vazelinskih plošč;
 b) posebne referenčne meritve:
 — hitre analize VL gama na terenu in situ
 (identifikacija radioizotopov v zraku, na površini zemlje), t. j. 10 analiz na obhod,
 — VL gama analize v laboratoriju:
 — ogljenih zračnih filtrov,
 — vzorcev vazelinskih plošč, t. j. 5 analiz na obhod.

2. Referenčne meritve mobilne enote, neodvisne od obhodov:

- a) meritve vazelinskih lovinskih plošč:
 — VL spektrometrija gama,
 96 — celotna beta-alfa aktivnost plošč,
 — kontinuirano zbiranje vzorcev,
 — meritev 1-krat mesečno,
 — 7 lokacij pri zračnih črpalkah
 20 za jod;
 b) menjava in referenčne meritve akcidentalnih TLD:
 — kontinuirana izpostavljenost,
 — menjava in referenčno čitanje
 40 doze vsake 4 mesece,
 — 50 lokacij po programu.

3. Rezultati nadzornih meritev

- 12 Izvajalci programa nadzornih meritev radioaktivnosti v okolici Nuklearne elektrarne Krško so:
 — Inštitut »Jožef Štefan«
 — Zavod za varstvo pri delu Ljubljana
 — Inštitut »Ruder Bošković« — Centar za istraživanje mora
 — Inštitut za medicinska istraživanja i medicinu rada Zagreb

Celo poročilo o rezultatih meritev radioaktivnosti v okolici NE Krško v letu 1986 je zelo obsežno. Bistveno pa je povedano v zaključku tega poročila:

— Vse ugotovljive in kvantitativno ocenjene obremenitve okolja zaradi emisij Nuklearne elektrarne Krško so bile pod upravno dopuščenimi mejami. Ocenjene obremenitve privzete kritične skupine prebivalstva (Brežice), narejene tako iz posredno ocenjenih imisijskih vrednosti kot računsko-modelno na podlagi podatkov o letnih emisijah NEK, pa dajejo v letu 1986 nebitven prispevek k ocenjenim obremenitvam, povzročenim s splošno črnbilsko onesnažitvijo okolja.

Krško, oktober 1987

Pripravimo se na zimo

Padanje snega in ledenih sveč na pločnike je v lanskem letu delalo hude preglavice pešcem, prometu in vzdrževalcem cest.

Sedaj je čas, da postavimo snegobrane, pregledamo strešne odtoke in storimo vse potrebno, da ne bo polomljenih nog in razbite pločvine.

INFORMACIJE
 Občinski inštitut 2000 Ljubljana

POPRAVEK

TCP DJURO SALAJ — T. DRVAR — AGROCOMERC

V zadnji številki (9/87) Našega glasa je prišlo do neljube napake pri prepisovanju teksta. V izjavi predsednika KPO TCP Djuro Salaj, Silva Gorenca (zadnja stran, št. 36), je bil tekst natisnjen tako, da je bilo razumeti, kot da je TCP šla v integracijo s Papirnico. T. Drvar zaradi pritiskov iz Slovenije.

Pravilno besedilo se glasi: "... Iz dneva v dan se potrjujejo obojestranske koristi! Ni res, da je Djuro Salaj šel v integracijo zaradi pritiskov iz Slovenije, češ, da bomo potem imeli boljše odnose s SR BiH. To so lahko samo drugorazredni učinki, v prvi vrsti pa je šlo za neposreden poslovni interes Djuro Salaja..." Zaradi napake se bralcem in tov. Silvu Gorencu opravičujemo!

Uredništvo

Poročilo o poteku sanacije v DO Kovinarska Krško v prvem polletju 1987

Kot je splošno znano, je bil septembra lani sprejet sklep o uvedbi ukrepa družbenega varstva za DO Kovinarska Krško z njenimi temeljnimi organizacijami in DSSS. Ob spremembi organiziranosti je bil ponovno sprejet sklep o tem ukrepu za enovito delovno organizacijo. O dosedanjem poteku sanacije do 1. julija letos govori v svojem poročilu Vinko Trafela, predsednik začasnega KPO Kovinarske Krško. Poročilo objavljamo v nekoliko skrajšani obliki.

1. SPLOŠNO

Po uvedbi ukrepa družbenega varstva v DO Kovinarska konec septembra 1986. leta je bila prva naloga ZKPO, da priskrbi delo za proizvodnjo, ki je bila nezasedena in so vse aktivnosti bile usmerjene v razrešitev tega problema. Kot je znano, smo 1986. leto zaključili z izgubo v višini 1.520 mio din ter smo z angažiranjem lastnih sredstev morali pokriti razliko v višini 1.350 mio din s sanacijskimi krediti.

Od nekritih izgube 1.350 mio din smo pokrili okoli 480 mio din izgube s krediti pod komercialnimi pogoji, kar je ok. 35% celotne nekritih izgube, in 870 mio din s kvalitetnimi sredstvi rezerv. Izgubo smo dokončno pokrili šele 16. 4. 1987, kar je seveda daleč od kvalitetnega kritja izgube.

V prvem kvartalu 1987. leta smo na osnovi predpostavk in videnja situacije v 1986. letu ter na osnovi resolucijskih usmeritev in prezentirane ekonomske politike izdelali osnutek sanacijskega programa ter ga dali v obravnavo. Sanacijska komisija je program potrdila v začetku marca tega leta, zbor delavcev pa konec marca tega leta.

Po končanju tega dela smo morali usmeriti aktivnosti k organizaciji DO in prehodu na enovito DO brez TOZD, za kar je bilo potrebno pripraviti interne akte in organizirati referendume, kar je bilo dokončano v prvem polletju tega leta. Vzporedno z vsemi temi aktivnostmi smo morali spremljati in organizirati tekoče delo in poslovanje ter sproti dopolnjevati mikro organizacijo, interne evidence, zajemanje oz. evidentiranje poslovnih dogodkov, ter nenehno insistirati na večji ažurnosti vseh služb oz. poslovnih funkcij. Ob naštetih problematiki smo morali reševati še vrsto kadrovskih problemov o prezaposlitvi in prekvalifikaciji viška delavcev ter jih razporediti na delovne naloge po novi mikroorganizacijski shemi. Istočasno smo še dokončali pravilnik o nagrajevanju, ki je v veljavi od 1. 7. 1987.

2. DOSEŽENI POSLOVNI REZULTATI

DO KOVINARSKA Krško je proizvajalec investicijske opreme z daljšim proizvodnim ciklusom, kar je pri visoki inflaciji zelo neugodno. V pogojih visoke inflacije vedno dobiva investitor in izgublja proizvajalec. Koliko je to res, najbolj prepričljivo govorijo rezultati DO, proizvajalk te opreme. Njihov ekonomski položaj se iz meseca v mesec poslabšuje.

Z daljšim proizvodnim ciklusom in neučinkovitim nabavnim tržiščem smo dobili nov obračunski sistem, ki je z revalorizacijo vseh zalog in porabe drastično zvišal stroške.

Tako je polletno poslovanje naše DO potekalo v izredno zaostrenih tržnih pogojih, ob padcu investicijskih vlaganj, izredno visoki inflaciji in celo s pojavi nelojalne konkurence in poseganja v programe naše DO s strani drugih DO, ki tega prej niso delale.

Na tržišču smo morali vložiti ogromno naporov in se s kvaliteto in izpolnjevanjem rokov dokazovati, da bi čim prej povrnili zaupanje tržišča v Kovinarsko in potisnili v pozabo posledice pogodbe z Luko Koper. Toda kljub temu smo krepko čutili vpliv te afere pri pridobivanju novih poslov.

Potrebno je bilo nadaljevati nekaj velikih objektov — poslov iz preteklih let (dokončanje opreme za Luko Koper, FIM Kanjiža, Jabuko Pančevo, Kolu-baro, Metalno Senovo) oz. pogodb, ter ne oziraje se na stroške reševati, kar se da rešiti. V primeru drugačnih odločitev bi bila izguba še večja. To je seveda negativno vplivalo na poslovni izid, posebej na stroškovnem področju. Vse skupaj pa je še spremljalo drastično zviševanje stroškov financiranja — obrestnih mer.

Kljub naštetim problemom smo dosegli pomembne pozitivne premike na večini področij, poglobitve pa pri zajeztvi stroškov, povečanju produktivnosti, discipline in porastu celotnega prihodka.

Rezultati poslovanja kažejo, da so se

trendi v poslovanju obrnili v pozitivnem smislu oz. v cilju zastavljenih smernic v sanacijskem programu. Toda te spremembe očitno ne gredo tako hitro, kot bi to želeli in kot smo načrtovali. Doseženi rezultati so dobri, toda ne v toliki meri, da bi anulirali oz. pokrili vse odhodke. Med poglobitve dosežke štejemo naslednje:

a) Celotni prihodek je večji za 97,2%, porabljena sredstva pa za 73,6%, kar je eden od osnovnih sanacijskih ukrepov. Samo takšen trend ta dva pokazatelja lahko pripelje do pozitivnega izida. Res da ta porast zaostaja za planom za prvo polletje za ca 20%, za kolikor zaostajajo tudi porabljena sredstva. Če anuliramo revalorizacijo stroškov, so porabljena sredstva višja le za 53%.

b) Dohodek je porastel za 304,5% in čisti dohodek za 2570%, vendar ni v zadostni višini, da bi pokrili vse obveznosti iz dohodka in čistega dohodka. Dohodek zaostaja za planom za ca 20% in čisti dohodek za 45%.

Na takšno odstopanje pri teh pokazateljih so v glavnem vplivali stroški na DN iz preteklih let v višini ca 350 mio din. Ti stroški so se skoraj približali nastali izgubi. Na te stroške nismo mogli vplivati in jih ne predvideti pri planiranju. Zneski iz pogodb so ostali enaki, inflacija pa je pristavila svoje.

c) Na slabše rezultate je vplival novi obračunski sistem, ki nam je porabljena sredstva stroškovno revaloriziral za 17,8% oz. nominalno za ca 650 mio din, kar je vsekakor potrebno upoštevati, kc se primerjajo lanski in letošnji rezultati. Ta postavka je sicer omogočila kritje izkazane izgube v poročanem intervalu.

Poslovni rezultat bi sicer bil bistveno boljši ne samo po celotnem prihodku, ampak tudi po dohodku in čistem dohodku, če bi naša kooperacija s ČSSR stekla na tržišču hitreje. Ocenjujemo, da bi celotni prihodek lahko bil višji za ca 700 mio din, namesto tega pa nam je zrasla zaloga v drugem kvartalu.

e) Razen tega smo še interno stornirali realizacijo za ca 400 mio din ob prvem polletju, ker smo ocenili, da niso bili zajeti vsi stroški in bi izkazovali boljši rezultat, kot je realen. Nismo pustili, da se nadaljuje stara praksa.

Ob vključitvi teh postavk v celotni prihodek bi tudi poslovni izid bil blizu pozitivne, če ne že pozitiven.

Pri izkazanih rezultatih poslovanja je strukturni delež dohodka v celotnem prihodku 21%, za pozitiven izid bi moral znašati 27,3%.

Okoliščine, ki so navedene v točkah c), d) in e), so seveda vplivale tudi na to, da so doseženi pokazatelji toliko zaostali za planiranimi.

Primerjava z doseženimi rezultati

SOZD ZPS pove, da smo dosegli nadpovprečne pokazatelje.

f) Izredno dobre rezultate smo dosegli pri zalogah, saj smo jih, nominalno znižali za ca 20%, upoštevajoč lanske in letošnje cene, kar ni majhen dosežek.

g) Na področju zalog in prenosa stroškov financiranja zalog na kupce smo v tem intervalu dosegli izreden uspeh oziroma celo večjega, kot smo pričakovali. To nam je omogočilo, da smo zunanjo zadolženost DO nominalno znižali, upoštevajoč sanacijske kredite. V nasprotnem primeru bi obresti izničile vse delo, ki je vloženo v saniranje DO.

Zaloge so vrednostno oziroma nominalno pri lanskem in letošnjem cenah nižje za 20 odst., fizično pa za več kot 60 odst., kar ni uspelo narediti nobeni DO v SOZD ZPS in v strojegradnji nasploh.

3. PORABLJENA SREDSTVA

Porabljena sredstva so v DO rasla veliko počasneje kot v SOZD ZPS — za 44,1%.

Zelo pomembno je, da smo povprečno uporabljena poslovna sredstva zvišali od 4.495 mio din na 5.564 mio din oziroma le za 23,8%, kar je zelo dober rezultat pri tako visoki inflaciji. To je eden od prepričljivih podatkov, da se področje interne ekonomije ureja celo hitreje, kot smo smeli pričakovati. Doseči večji celotni prihodek za 97% ob 23,8-odstotnem zvišanju angažiranih sredstev je uspeh.

4. DELITEV DOHODKA

Tudi iz te tabele so razvidni kvalitativni premiki, ker je dohodek štirikrat višji od lanskega polletnega in v strukturi CP raste. Zaradi boljše predstave so prikazani tudi podatki konec lanskega leta.

Obveznosti iz dohodka rastejo in so višje za 139% od istih v lanskem polletju, kar je razumljivo zaradi porasta dohodka.

Prikaz delitve dohodka zaradi primerjave podajamo v naslednji obliki:

	30.6.86	%CP	31.12.86	%CP	30.6.87	%CP
Dohodek	241.443	10,2	416.959	6,7%	976.717	21%
Obveznosti do družbe	225.010	9,5	522.511	8,5%	537.884	11,5
ČISTI DOHODEK	16.433	0,7	-105.552		438.833	9,4
od tega za OD	484.715	20,6	1.145.810	18,6	827.258	(17,8)
za PS	—	—	—	—	—	—
za SSP	23.215		99.382		15.073	
IZGUBA	554.315		1.350.744		403.498	
Kritje izgube			san. kredit iz revalorizacije stroškov			

Udeležba OD v CP pa je padla od 20,6 na 17,8%, kar je spet razumljivo, če upoštevamo znižanje števila zaposlenih in omejitve po družbenem dogovoru za DO, ki imajo izgubo.

Logičen zaključek glede poslovnega izida je v tem, da je nujno skozi boljšo organizacijo izboljšati produktivnost oz. doseči večji CP z manj porabljenih sredstev.

5. OSEBNI DOHODKI

Pri osebnih dohodkih je stanje pereče, ker še vedno zaostajamo za drugimi DO, sicer nekaj manj kot lansko leto. Zaradi zakonskih omejitev na tem področju nismo imeli možnosti ukrepati — namestiti več sredstev za OD in zadržati kadre, sam rezultat pa tega tudi ni dopuščal.

Jasno je, da rast OD zaostaja za inflacijo, vendar jih ni možno povečevati, če ni dovolj dohodka za njihovo kritje.

Bilanca uspeha izkazuje negativen poslovni izid za 403 mio din, kar se ne da primerjati z lansko izgubo, ker so revalorizacijski stroški v tem letu udeleženi v porabljenih sredstvih s 650 mio din.

Negativen poslovni izid je pokrit v breme revalorizacijskih stroškov, kot to dopušča zakon ob ZR. Tako je poslovanje DO od 1. 7. 1987 brez nekritih izgube.

Razen tega so določila zakona o sanaciji jasna in celo zahtevajo znižanje OD. Do sedaj smo dokazovali, da v tekočem poslovanju nimamo izgube, kar je omogočalo določeno zviševanje. Zviševanje OD je lahko zelo rizikantno v vseh primerih, ko je pozitiven poslovni izid negotov. Vračanje OD je zmeraj bolj negativno od počasnega porasta. Določila oz. omejitve po družbenem dogovoru so tudi jasne in nas kot takšne omejujejo.

v 000 din

30. 6. 86	30. 6. 87	Indeks
96.135	166.855	174
141.319	201.143	143

— Povprečni čisti OD na delavca za I.
— VI. mesec v din
— Povprečni OD na delavca za junij in avgust v din

Strokovnjaki M-Agrokombinata Krško (TOK) se skrbno pripravljajo na jesensko spravilo letine. Pridružili smo se jim na enem njihovih obhodov, ko so skušali ugotoviti stopnjo dozorelosti jabolk v nasadu Cerjakovih v Mrčnih selah ter vsebnost sladkorja v grozdni jagodah. Take »meritve« opravljajo pospeševalci TOK iz Krškega v času dozorevanja nasadov vsak teden na stalnih točkah po vsej občini. Pridružili smo se jim sredi septembra in obiskali del terena skupaj z inženirjem Alojzom Pircem in Zdravkom Mastnakom, enologom v leskovski kleti.

Obiskali smo tudi novo zgradbo skladišče, ki ga TOK gradi poleg SOP-ove nove hale. Tu je namreč živo kar se le da, saj izvajajo zaključna gradbena in monterška dela ter istočasno spravljajo letošnji pridelek v hladilne celice. (foto: I. G.)

FAKTORJI, KI SO VPLIVALI NA IZGUBO IN NJENO KRITJE

Izgubo v prvem polletju v višini 403 mio din na nivoju DO smo pokrili v breme revalorizacijskih odhodkov, ki so znašali 656 mio din. To možnost dopušča Zakon o celotnem dohodku in prihodku ob zaključnem računu. Ker smo delali zaključne račune za TOZD (zaradi statusne spremembe oz. prehoda na enovito DO), smo izgubo pokrili na ta način.

Faktorji, ki so vplivali na izgubo, so naslednji:

1. V prvem polletju je največji vpliv imel objekt Luka Koper, na katerem smo delali cel januar in polovico februarja, nismo pa mogli fakturirati. Celotna realizacija za januar je znašala 160 mio din, kar se ni moglo več nadoknaditi.

Na tem objektu izkazujemo v tem letu 136 mio din izgube, k čemur bi morali prišteti še 90 mio din stroškov, ki so interno skompenzirani, kar pomeni, da so dejansko za 226 mio din večji stroški od prihodkov.

Razen tega za ta objekt še ni končnega obračuna. V primeru, da ne bomo pri pogovorih naleteli na razumevanje, se lahko zgodi, da bomo pri tem poslu imeli še stroške.

2. Ob uvedbi ukrepa je bil objekt FIM Kanjiža v taki fazi, da bi lahko postal velik problem, saj je grozila prekinitev del (in pogodbe). Z ukrepi in dodatnimi stroški smo uspeli objekt dokončati.

3. Enako kot FIM Kanjiža smo imeli še pet — šest objektov starejšega datuma, katere smo tudi dokončali. To so: Teol Ljubljana, Karbon Zaprešič, Kolinska Mirna, Smelt Ljubljana, Metalna Senovo. Na teh objektih smo imeli po izračunih cca 160 mio din negativnega salda.

4. Izvozne posle je v preteklosti (pred uvedbo družbenega varstva) sklepalo več oseb, toda niso znale ustrezno zavarovati naših terjatev, tako da imamo dosti odprtih deviznih terjatev in to ca 500.000 DM, kar bo spet krepko oškodovalo DO, tudi v primeru hitre izterjave.

Eden izmed takšnih poslov je tudi asfaltna baza za Malezijo, ki je prodana na kredit z moratorijem in ni priliva.

5. Celotna razrešitev odnosov s firmo Wibau je v tem trenutku povsem nejasna. ZKPO je še jeseni 1986 angažiral pravno službo SOZD ZPS in preko nje še pravno službo Ljubljanske banke, vendar ugotavljam, da ni bistvenih premikov v smeri razrešitev medsebojnih terjatev. Ker je razrešitev problema še nejasna, se lahko zgodi, da dobimo nove finančne obremenitve.

6. Interna ekonomija je daleč od dobre organiziranosti in od potrebne produktivnosti.

7. Precejšnje pomanjkanje strokovnih kadrov z ustreznimi izkušnjami na vseh nivojih DO, kadrov, ki bi poznali več načinov organizacij poslovanja in vodenja produkcijskega procesa.

To pomanjkanje je posebej čutiti v tehnologiji, pripravi proizvodnje, komercialni in posebej na področju organizacije.

Poglavje zase je pomanjkanje izkušnih kadrov v konstrukciji in projektivi.

8. Pokrivanje izgube s ca 35% sredstev pod komercialnimi pogoji je zvišalo ustrezno temu tudi stroške financiranja in poslabšuje likvidnost.

9. Stalno pomanjkanje trajnih obratnih sredstev zahteva izredno angažiranost pri financiranju tekoče reprodukcije in servisiranju teh obveznosti.

V sanacijskem programu smo navedli, da bi bilo potrebno zagotoviti DO ca 800 mio din tovrstnih kreditov, toda to ni realizirano. Seveda je ta znesek danes precej višji. To je zelo pomemben problem ob upoštevanju dejstva, da DO sploh nima lastnih virov za obratna sredstva, ampak je celo v preteklosti s kratkoročnimi sredstvi financirala dolgoročna vlaganja.

10. Zaradi nizkih osebnih dohodkov je padla motiviranost za delo in se pospešila fluktuacija kvalitetnih delavcev iz neposredne proizvodnje in razvoja.

11. Obstoječi programi niso standardizirani, tudi tisti ne, ki bi to morali biti, kar izredno zvišuje stroške proizvodnje. Delati unikate ne more biti poceni (ker se ne da postaviti ustrezna tehnologija) in je ekonomsko ceno težko doseči na tržišču.

12. Zastarelost in odpisanost opreme, ki se več let ne obnavlja, je dejansko ozko grlo. Strojne ure dajejo največji dohodek, nam pa manjka nekaj sodobnih strojev, da se lahko v kvalitativnem smislu približamo konkurenci. Prisiljeni smo zahtevnejše obdelave na strojih dajati v kooperacijo.

13. Investicije, ki smo jih izvajali, smo jih neracionalno (vlaganja v zidove) ali izredno nepripravljene in brez pripravljene dokumentacije in elaboratov o ekonomski opravičenosti, kar je povečevalo fiksne stroške oz. vplivalo na konkurenčnost na tržišču. Gre za primer peskalnega stroja, ki je bil nabavljen pred uvedbo ukrepa.

14. Neracionalen vozni park povzroča izredno visoke stroške vzdrževanja in popravil.

15. Od zunanjih faktorjev, ki so vplivali na izgubo, je na prvem mestu ekstremna rast obrestnih mer in s tem izredno visoki zneski stroškov financiranja (v prvem polletju tega leta ca 890 mio din, kar je več kot OD).

Ob tem smo dobili še nov obračunski sistem, ki je s svojo metodologijo obračuna — revalorizacijo stroškov dohodek izredno znižal.

Tretji faktor, ki je imel močan vpliv, so izredno zaostreni pogoji gospodarjenja, ki so pridobivanje poslov drastično zreducirali. Konkurenca vedno bolj nastopa nelojalno ali pa ima boljši start.

Poslabšanje likvidnosti in solventnosti gospodarstva nasploh nas je prisililo na odstop od poslovanja na odprt račun, kar je precej upočasnilo prodajo. Pri tem druga alternativa enostavno ni možna in je naša DO ne prenese. Proizvodnja na zalogo ni sprejemljiva.

16. Od zunanjih faktorjev, ki so imeli močan vpliv na doseženi dohodek, je kooperacija s ČSSR, ki v domači prodaji ni stekla tako, kot smo načrtovali in kot bi lahko. Na zalogi so nam ostale pomembne vrednosti, v katerih je vkalkuliran dober del dohodka, ki je izpadel pri kontradobavi (ta bi močno vplival na dohodek in čisti dohodek).

Vzroki so v kadrih, ki jih ni dovolj za tako zahtevno prodajo. Tudi kupcem se je spremenila situacija in mi nismo prevzeli napovedanih odjemov oz. potreb. Tudi ino-partner še ni dovolj elastičen in posloven.

Iz naštetih pomanjkljivosti, ki so vplivale na izgubo, se da hitro sklepati, da je v DO potrebno še ogromno storiti, in to na vseh nivojih organizacije do ustreznega informacijskega sistema.

Za razreševanje te problematike so potrebni izkušeni in preverjeni strokovnjaki, ki bi imeli kaj delati dve leti. Seveda teh ljudi ni in jih je težko pridobiti v sedanji situaciji.

ZKPO je to področje zadajalo in še zadaja velike preglavice. Izvajati nadzor in kontrolo ne more malo število ljudi, ampak cel kolektiv, vsi vodje sektorjev, služb in oddelkov. Da to teče sinhronizirano, morajo biti precizirana in jasna pravila igre.

ZKPO je razpolagal z malo informacij v zvezi z naštetimi problemi in je navedeno diagnozo ugotovil šele, ko je začel analitično raziskovati po principu posledica — vzrok. S to analizo pa nismo mogli začeti prej kot v maju, in to zaradi sanacijskega programa, pokrivanja izgube in tekočega dela.

Drži konstatacija, da bi lahko do teh informacij prišli prej, če bi posamezniki na več delovnih mestih bili kritični do slabosti iz preteklosti. Mirno lahko rečemo, da te kritike niti ni bilo oz. vsak

je svoje mnenje držal za sebe in ga je prej povedal na ulici kot v DO javno in pošteno. Častne izjeme so vsepovsod.

Nasprotno, ugotavljamo da obstajajo znotraj in zunaj DO »projektni« škodljivih informacij, ki so ciljno usmerjene k zbijanju morale ljudem ali k rušenju zupanja v vodstvo.

Reagirane in izpodbijanje teh informacij pa terja dodatno vlaganje energije in nas onemogoča pri opravljanju operativnih in strateških nalog. Res je, da Zveza komunistov in osnovna organizacija sindikata nista odigrali svoje vloge, na kar je vplivala največ statusna sprememba v DO in prezasedenost vodilnih delavcev.

Razlogov za pasivnost družbenopolitičnih organizacij ni potrebno posebej naštevati, saj vemo, da je naša družba v politični, moralni in gospodarski krizi.

Končno nam je uspelo v tretjem poskusu organizirati družbenopolitične organizacije in izvoliti njihove organe. Pri obeh ni ustrezne pripravljenosti za sodelovanje, delujejo prestrašeno, kot da bi imeli le problem — kako preživeti.

7. TRŽENJE

Ocena stanja v slovenski strojogradnji je taka, da ni videti razvoja, ki si ga je načrtala oz. se celo pojavljajo zelo resna vprašanja o možnostih nadaljnjega obstoja in tudi preživetja.

V času uvedbe ukrepa (oz. v preteklem letu) je bilo veliko govora o prevelikem številu programov (s preveč uvoznimi komponentami!), ki jih ta DO poizkuša obvladati. Zaradi tega je tudi bila ena od usmeritev tudi ta, da se mora Kovinarska usmeriti le na donosnejše programe (selekcijo pa narediti na osnovi tržnih raziskav), kar vse je bilo v sanacijskem programu tudi opredeljeno.

Od takrat pa do danes je situacija povsem drugačna, zato smo pravzaprav morali (delno) odstopiti od tega koncepta. Struktura investicij se je tako spremenila, da nam nekdanja osvojena tehnološka in druga znanja pridejo prav do take mere, da sploh lahko konkuriramo na razpisanih delih. To pomeni veliko manjših del, kjer pa ni željene donosnosti (tudi pri bolj organiziranih DO kot smo mi še v tem trenutku!).

Drug problem je v tem, ker poizkušamo v kalkulaciji v čim večji meri vnesti »breme preteklosti«. Kalkulacije so zaradi tega višje od (vse ostrejših) konkurence, zaradi česar je pridobivanje del še težje ali pa prevzamemo delo s planirano izgubo.

Kot primer naj navedemo še vpliv znane afere na praktično že skoraj

pridobljeno veliko pogodbo, ki pa jo bomo zaradi zapiranja trgov verjetno izgubili, kljub bistveni prednosti pred vsemi ostalimi konkurenti.

Med pomembnejšimi projekti velja omeniti še objekt »KOLUBARA«, katerega realizacija se je tudi zaradi dopolnitve investicijskega programa (razširitev!) zavlekla v prvo polletje 1988. Konkretnejše ocene realizacije v tem trenutku še ni možno dati.

8. ZASEDENOST PROIZVODNJE

Proizvodnja je bila do sredine avgusta polno zasedena (z manjšimi oscilacijami), zastojev ni bilo. Od sredine avgusta do 20. septembra se je pojavilo pomanjkanje dela. V tem obdobju je bilo

Večina naših bralcev je gotovo že pozabila na počitnice, a iz humanitarnih vzrokov se nam zdi vredno obuditi tale spomin. Boris Tomašič iz Brestanice, trenutno bruc na strojni fakulteti v Ljubljani, se je le nekaj dni po vrnitvi iz JLA odpravil na Punto pri Novem Gradu. Tako kot že leta poprej se je udeležil letovanja invalidov — paraplegikov in obolelih za sklerozo multipleks. Bil je v skupini 30 spremljevalcev, ki so skrbeli za 150 pacientov. Vsak izmed spremljevalcev ima na skrbi enega izmed težje prizadetih in dva, ki jima je potrebna pomoč pri nekaterih opravilih.

»V začetku je res nekako težko, ko vidiš okoli sebe toliko prizadetih,« pravi Boris, »a kmalu se privadiš in uživiš v njihovo družbo. Zelo so lahko prijetni, zabavni, zmorejo se neprizanesljivo šaliti na račun lastne nebogljenosti... Tudi to so lahko počitnice na morju, pa še nekaj zaslužka je. Kljub temu pa objavi kako sliko — morda se bo čez zimo še kdo izmed mladih bručanov odločil za tako humanitarno letovanje!«

Torej!

Mladinci! Če vas zamika podobna — kljub vsemu pomembna izkušnja, se povežite z zavodom za rehabilitacijo invalidov v Ljubljani!

priznanih 1285 ur režije zaradi zastojev, vendar šele potem, ko smo izkoristili vse možnosti:

- prerazporejanje delavcev v skupine, ki so imele delo (predvsem delavci na strojih za preoblikovanje in varilci),
- izvajanje montaž lastnih in tujih izdelkov, čeprav je dogovor, da ta dela izvajamo v kooperaciji,
- posojanje delavcev pri remontih,
- prisilno koriščenje dopustov — in celo odobranje neplačanih dopustov.

Na pomanjkanje dela je vplivala tudi kasnitev dokumentacije. Zaradi manjka materiala je bilo konec julija 35 delovnih nalogov, kjer smo kasnili z rokom dobave.

Po 20. 9. je v proizvodnjo prispelo dela za ca 25 000 ur (polmesečna kapaciteta) in se je s tem zasedenost proizvodnje močno izboljšala.

Oddelek strojne obdelave je stalno polno zaseden in bomo morali manjko kapacitet nadomestiti v kooperaciji.

V mesecu oktobru se je zasedenost proizvodnje bistveno povečala in je zadovoljiva.

Še vedno iz proizvodnje odhajajo kvalitetni delavci, pojavlja pa se tudi neskladje:

primanjkuje nam več strugarjev in električarjev, po drugi strani pa imamo višek varilcev, ki jih razporejamo v skupine na ključavničarska dela, vendar je njihov učinek manjši.

Enak problem je tudi v projektivi, primanjkuje 15 — 20 kvalitetnih, izkušenih projektantov in konstruktorjev, saj sedanja zasedba pri obstoječih programih (objekti po naročilu) ne uspe pokriti več kot 25% proizvodnih kapacitet. Poleg tega nimamo popolnjenih dveh ključnih delovnih mest, t. j. vodje računovodske službe in vodje tehnične kontrole.

Kapacitete naše proizvodnje v zadnjem kvartalu tega leta znašajo ca 107.000 delovnih ur. Že sklenjene pogodbe vsebujejo ca 78.000 ur oz. 73% zasedenost do konca leta.

9. OCENA POSLOVANJA DO KONCA 1987. LETA

Sodeč po rezultatih prvega polletja bi mesečna realizacija v višini 850 mio din pripeljala do pozitivnega izida v tretjem kvartalu.

Toda v tretjem kvartalu ne bo tako močan udarec stroškov iz poslov preteklih let, tako da bi za pozitiven izid bila potrebna mesečna realizacija v višini ca 800 mio din. V VII. in VIII. mesecu smo krepko zaostali za ciljnim zneskom rea-

lizacije, ki bo v tretjem kvartalu zaostala za ca 400 mio din.

Vprašljivi so seveda revalorizacijski stroški, katere je težko oceniti, dokler ni podatkov o porabljenih sredstvih. Poraba materiala v tretjem kvartalu je 775 mio din in OD znašajo ca 640 mio din brutto. Potrebno bo seveda pokriti obveznosti do družbe, storitve in revalorizacijske stroške. Prognosa je, da bo poslovni izid blizu pozitivne ničle v primeru 100% plačila fakturirane realizacije in izgube,

odvisno od procenta neplačane realizacije, kar pomeni, da je lahko tudi do 200 mio din, ker se likvidnost konstantno poslabšuje in DO iščejo razne izgovore za odlog plačanja.

Ocena poslovanja v zadnjem kvartalu je zelo ugodna. Računamo, da bomo dosegli ca 3.000 mio din celotnega prihodka, kar bi zadostovalo za dober poslovni rezultat. Te prognoze slonijo na realnih podatkih oz. že znanih poslih, ki bi prinesli ca 2.500 mio din.

Velik uspeh mladega krškega kolesarja

V soboto, 3. oktobra, so se na državnem prvenstvu v gorski vožnji na progi Idrija — Vojsko (9 km) med ostalimi kolesarji pomerili tudi mlajši mladinci. Na startu jih je bilo kar 59 iz vseh jugoslovanskih klubov.

Z izredno vožnjo je član krškega kolesarskega društva **Igor Kranjec**, sicer doma z Rožnega, ugnal vse svoje tekmece in postal novi državni prvak.

Po težkem padcu na dirki za veliko nagrado Roga, kjer si je težje poškodoval ključnico, se je Igor Kranjec z izredno

voljo in požrtvovalnostjo lotil treningov in si toliko opomogel, da je lahko nastopil na tem državnem prvenstvu. Ta nastop mu je prinesel doslej največjo radost in uspeh v kratki, a bogati kolesarski karieri.

Tudi naslednji dan, v nedeljo, ko je bila na sporedu dirka na kronometer (hitrostna preizkušnja), se je Igor dobro odrezal, saj je za zmagovalcem Finkom iz novomeške Krke zaostal borih 20 sekund in osvojil sedmo mesto. Tu velja poudariti veliko prednost tekmecev, ki so vozili specialke za dirko na kronometer.

Tudi ostali krški kolesarji so se dobro uvrstili, z majhnimi zaostanki za zmagovalci.

Roman Blatnik

(foto: I. G.)

OSNUTEK ODLOKA O OBVEZNEM ZBI- RANJU, ODLAGA- NJU IN ODVOZU KOMUNALNIH ODPADKOV

Potreba po izdaji tega odloka se v naši občini kaže že nekaj let. V njem smo opredelili rešitve problemov, ki so specifični za našo občino.

V prvem delu osnutka odloka opredeljujemo, kaj in kdo je izvajalec ter kdo uporabnik. Navajamo naloge samoupravne komunalne interesne skupnosti.

Komunalne odpadke razvrščamo v koristne in neuporabne ter predlagamo smotrno rabo in izvajalce k temu tudi obvezujemo. Nalagamo jim odgovornost higiениčnega ravnanja s komunalnimi odpadki ter izdelavo pravilnika v skladu z zakonom, ki bo seznanil uporabnika in obvezal izvajalce do boljše organizacije te dejavnosti. Pričakujemo, da bodo s pozitivnim pristopom sčasoma odpravljena »črna odlagališča«. Že sedaj odvažamo komunalne odpadke iz mestnih središč, toda potrebe narekujejo razširitev te dejavnosti tudi na središča krajevnih skupnosti. Predvidevamo, da bomo do leta 1995 opravljali odvoz komunalnih odpadkov na celotnem območju občine Krško.

V osnutku odloka so nakazane rešitve posameznih odlagališč v krajevnih skupnostih, vendar menimo, da le-te sčasoma ne bo več ali pa bodo tako urejena, da ne bodo več ogrožala okolja.

Pristojnim upravnim organom so dana določena pooblastila, kar izhaja iz 41. člena zakona o komunalni dejavnosti. Tako določene aktivnosti niso več prepuščene samo krajevnim skupnostim, ampak se vključujejo pristojni upravni organi, ki morajo nuditi izvajalcem in uporabnikom več pomoči kot doslej.

Za sanacijo gramoznih jam so v odloku v grobem nakazani materiali, ki jih izvajalci lahko za to uporabijo, vendar so sanacije možne le s pravilnim planskim pristopom, to je z vključevanjem vseh pristojnih.

Kadar nastane dilema, ali določeni odpadki spadajo med komunalne ali ne, odloči o tem Medobčinski inšpektorat, ki v skladu s predpisi s tega področja da svoje soglasje.

V osnutku odloka smo nadalje definirali koristne odpadke. Zbiranje takih odpadkov bi bilo smotrno in ekonomično, k tej nalogi pa je potrebno pristo-

piti plansko. Predvidevamo enkrat tedensko ali mesečno pobiranje teh odpadkov. O dnevu in uri bodo občani obveščeni na krajevno običajen način.

Pooblaščen delovne organizacije bodo morale odkup teh odpadkov izvršiti vsaj enkrat letno. V primeru, da delovna organizacija te naloge ne bi izvedla, smo predvideli posredovanje izvršnega sveta skupščine občine.

Končno je v odloku opredeljeno, kdo in kdaj je dolžan postaviti tipizirane posode in kako se le-te odvažajo.

Pri oblikovanju predlaganega osnutka

odloka so sodelovali predstavniki delovne organizacije Kostak Krško in Samoupravne komunalne interesne skupnosti — njihove pripombe so v celoti upoštevane.

Izvršni svet je o osnutku odloka razpravljal na seji dne 12. 10. 1987 in je sprejel sklep, da se v predlagani vsebini predloži skupščini občine v razpravo in sprejem.

Priloga:
Komite za družbeno planiranje,
razvoj gospodarstva in urejanje prostora

(foto: I. G.)

Komunalna dejavnost: **Pomanjkanje finančnih sredstev in strokovnih kadrov**

Poročilo o izvajanju komunalne dejavnosti v občini Krško, ki je na dnevnem redu novembrskega zasedanja, je pripravljeno v skladu s programom skupščine z namenom, da se oceni stanje na tem področju. V poročilu je zajeta problematika izvajanja komunalnih dejavnosti samo z vidika samoupravne komunalne interesne skupnosti in izvajalca komunalnih dejavnosti — delovne organizacije Kostak Krško, ni pa zajeta problematika izvajanja teh dejavnosti v krajevnih skupnostih, kjer so le-te same izvajalke komunalnih dejavnosti, kar jim zakon o komunalnih dejavnostih omogoča.

Kvaliteta komunalnih storitev je najbolj problematična predvsem zaradi neustrezne tehnične in strokovne usposobljenosti ter pomanjkanja finančnih sredstev.

Na drugi strani pa tudi delovna organizacija Kostak ugotavlja, da zaradi enakih problemov ni sposobna celovito obvladati komunalne dejavnosti v občini

Krško. Zato je potrebno ustrezne službe strokovno in tehnično izpopolniti tako, da bodo sposobne tehnično in strokovno obvladovati celotno komunalno infrastrukturo v občini Krško.

Zakon o komunalnih dejavnostih določa pogoje za izvajanje investitorskih del na področju komunalnega gospodarstva z vidika strokovne usposobljenosti investitorja. Delovna organizacija Kostak glede na obstoječo kadrovske zasedenosti ne ustreza predpisanim pogojem, zato bo morala zaposliti še ustrezne strokovne kadre.

Krajevne skupnosti, samoupravna komunalna interesna skupnost Krško in delovna organizacija Kostak Krško morajo izdelati program, v katerem morajo opredeliti kriterije za postopno prevzemanje komunalnih objektov. Kot takojšnja akcija je načrtovan prevzem vodovodov na osnovi rezultatov analize pitne vode, ki jo je izdelal Zdravstveni center Dolenjske, in sanacijskih programov izvedbe posameznega vodovoda.

Za zagotovitev normativne podlage za opravljanje posameznih komunalnih dejavnosti smo na podlagi zakona o komunalnih dejavnostih izdelali posamezne odloke. Z odlokom o komunalnih dejavnostih v občini pa glede na dosednji odlok dejavnost razširjamo.

Doslej še niso sprejeti odloki, ki bi definirali varstvene pasove pri vseh zajet-

jih (razen zajetij Brege in Drnovo), tako pri tistih, ki jih upravlja DO Kostak, kot tudi pri vodovodih, ki jih upravljajo krajevne skupnosti. Kriterije za opredelitev varstvenih pasov bomo določili v prostorskih izvedbenih aktih.

Na republiški ravni je dogovor o čistosti reke Save do Zidanega mosta. Zahteva Posavja pa je, da se enako opredeli program čiščenja reke Save od Zidanega mosta do meje SR Slovenije s SR Hrvatsko.

Samoupravna komunalna interesna skupnost mora program izgradnje mreže čistilnih naprav uskladiti s predvidenim programom za čistost reke Save.

Ugotavljamo, da ni izdelana analiza vrst odpadkov, ki se odlagajo v sanitarno deponijo. Ker se količina in vrsta odpadkov nenehno povečujeta, je nujno poiskati tehnološke možnosti za predelavo koristnih odpadkov in izločanje škodljivih. Tako bi se potrebe po dodatnih površinah za odlaganje odpadkov lahko zmanjšale.

Kot problematično ocenjujemo tudi stanje izčrpanih gramoznih jam. Reševanje tega problema je še toliko težje zato, ker koristniki gramozne ne izpolnjujejo dosledno obveznosti za sanacijo.

Strokovne službe samoupravne komunalne interesne skupnosti in Kostaka Krško morajo pripraviti dolgoročni program postopnega reševanja posameznih segmentov komunalne dejavnosti in opredeliti dinamiko izvajanja glede na akutnost posameznega problema.

Iz poročila SKIS in
DO Kostak Krško

V pripravi

Odlok, ki ureja delovanje in uporabo javne kanalizacije

Z odločitvijo o izgradnji zbirnih kanalov za odvajanje odpadnih in padavinskih voda v občini Krško je nastala potreba po pripravi **odloka o pogojih za delovanje in uporabo tega sistema**.

V osnutku odloka, ki ga bodo delegati obravnavali na novembrskem zasedanju občinske skupščine, so predvidene rešitve te problematike. Odlok naj bi določil pogoje za odvajanje odpadnih in padavinskih voda, naprave uporabnikov in upravljalcev, pogoje za priključitev na javno kanalizacijo, prevzem kanalizacijskih naprav v upravljanje, meritve in obračun odvoda odpadne vode, prekinitev odvajanja, ukrepanje v izrednih

razmerah, obveznosti upravljalcev in uporabnikov itd.

Uporabniki bi bile po tem odloku fizične in pravne osebe, ki uporabljajo vodo iz javnih ali lastnih vodovodov, za odvajanje vode pa javno kanalizacijo. Upravljalec javne kanalizacije je lahko komunalna organizacija združenega dela ali krajevna skupnost. Naprave uporabnikov so kanalizacijski priključki in interna kanalizacijska mreža, vse do prvega revizijskega jaška za parcelno mejo uporabnika. Naprave upravljalcev so sekundarno (kanalski vodi, črpališča in čistilne naprave za posamezna naselja ali območja), primarno (naprave za dve ali več območij) in magistralno kanalizacijsko omrežje (kanalski vodi, črpališča in centralne čistilne naprave, ki so regijskega ali medregijskega pomena). Priključitev na javno kanalizacijo je mogoča, če so za to izpolnjeni vsi predpisani tehnični pogoji, če je uporabnik vložil zahtevek, upravljalec pa izdal soglasje. V osnutku je tudi seznam potrebne dokumentacije. Odvedena odpadna voda bi se vsem uporabnikom javne kanalizacije obračunavala v kubi-

čnih metrih, t. j. v enakih količinah, kot znašajo količine porabljene vode iz javnih vodovodov. Kjer to ne bo mogoče, bo moral uporabnik z upravljalcem skleniti posebno pogodbo o odvajanju in načinu meritve odvedenih količin vode. Upravljalec bi imel pravico prekiniti odvajanje odpadnih in padavinskih voda, če bi za to obstajali določeni razlogi, npr. neurejena interna kanalizacija, ki bi ogrožala zdravje drugih uporabnikov, previsoka temperatura odpadne vode, previsoka vsebnost nevarnih odpadnih snovi, potres, poplava, velika okvara, izlitje škodljive snovi itd. Uporabniki in upravljalci bi s sprejetjem odloka prevzeli vrsto obveznosti, predvsem pa bi morali eni in drugi zagotavljati varstvo okolja, zaščito vodonosnih območij in vodovodov. Za nespoštovanje določil odloka so predvidene kazni od 250 do 300.000 din.

Vsebinsko osnutka so predlagali strokovnjaki splošnega združenja komunalnega in stanovanjskega gospodarstva Slovenije, pri oblikovanju besedila pa so sodelovali tudi predstavniki DO Kostak in SKIS Krško. Občinski izvršni svet je osnutek obravnaval 12. oktobra.

(foto: I. G.)

Komunalne dejavnosti

Odlok o komunalnih dejavnostih v občini Krško, katerega osnutek bodo obravnavali delegati na novembrski skupščini, naj bi zamenjal tovrstni odlok iz l. 1984. Za razliko od sedaj veljavnega naj bi bilo v novem odloku opredeljeno še vzdrževanje in urejanje varstvenih pasov vodnih virov, urejanje, upravljanje in vzdrževanje javnih sanitarij ter oskrba naselij s toplotno energijo in plinom iz lokalnih omrežij. Novost bodočega odloka je tudi delitev komunalnih dejavnosti na dejavnosti individualne (izmerljive) in skupne (neizmerljive) rabe. Med dejavnosti individualne rabe sodijo oskrba z vodo, odvajanje odpadnih in padavinskih voda, storitve mestnega prometa, pokopališke in pogrebne storitve, dimnikarske storitve itd. Dejavnosti skupne rabe pa so odvajanje padavinskih voda v naseljih, vzdrževanju čistoče v naseljih in urejanje javnih površin, javna razsvetljava, vzdrževanje krajevnih poti, izobešanje zastav itd. Odlok naj bi naložil upravnim organom večjo skrb za urejanje komunalnih zadev, česar v sedanjem odloku ni, čeprav je z zakonom predpisano.

Pokopališka dejavnost in pogrebne svečanosti

Komite za družbeno planiranje, razvoj gospodarstva in urejanje prostora je pripravil **osnutek odloka o pokopališki dejavnosti in pogrebnih svečanostih v občini Krško.** Njegova vsebina obravnava vrsti grobov, pogrebne storitve in storitve v zvezi z upepeljevanjem, pogrebne svečanosti, oddajanje prostorov za grobove v najem in urejanje pokopališč. V osnutku pravzaprav ni nobenih novosti; vsi postopki, ki so v praksi že dolgo v veljavi in med ljudmi dogovorjeni, naj bi bili odslej predpisani v občinskem dokumentu, to pa naj bi omogočilo enotno urejanje tega področja v celi občini.

Solidarnostno pomoč tudi neorganiziranim kmetijskim proizvajalcem

Podpisniki družbenega dogovora o načinu uporabe in upravljanja s sredstvi solidarnosti za odpravljanje posledic naravnih nesreč v SR Sloveniji so l. 1986 sprejeli sklepe o uporabi sredstev soli-

darnosti za odpravo posledic zimske in spomladanske pozebe v družbeno organizirani kmetijski proizvodnji 15 občin v skupni višini 1.622.469 tisoč din, kar predstavlja 16 odstotkov celotne ocenjene škode.

Na pritožbo Društva vinogradnikov ljutomersko-ormoških goric »Jeruzalem« Ivanjkovci je ustavno sodišče SR Slovenije razveljavilo določilo 3. točke sklepa o usmeritvah za uporabo republiških sredstev solidarnosti. Poraba teh sredstev je bila, kot je že povedano, odobrena družbenim proizvajalcem in združenim kmetom, ki jih je prizadela pozeba, družbeno neorganizirani proizvajalci pa so bili izzvzeti, čeprav so po zakonu plačevali prispevek v sklad solidarnostnih sredstev.

Odbor podpisnikov družbenega dogovora je 7. 7. 1987 ugotovil, da so občine dodeljena jim sredstva solidarnosti že v celoti porabile za izvedbo sprejetih sanacijskih programov, to pa pomeni, da prizadetim neorganiziranim proizvajalcem iz tega naslova ni mogoče dodeliti pomoči. Zato je pripravil nov predlog za uporabo republiških sredstev solidarnosti ter ga posredoval občinskim skupščinam v obravnavo in sprejem. Pomoč naj bi znašala — tako kot za organizirane proizvajalce — 16 odstotkov od skupne ocenjene škode (3.562.202 tisoč din) v neorganizirani proizvodnji.

Spremembe in dopolnitve srednjeročnega plana

Spremembe in dopolnitve, ki se našajajo predvsem na prostorski del srednjeročnega družbenega plana občine, sta predlagali krajevni skupnosti Brestanica in Raka.

Krajevna skupnost Brestanica

Ob izbiri lokacije novega pokopališča za območje Brestanice in bližnjih naselij je bilo v delovnem osnutku družbenih planov predlagano, naj bo lokacija v glavnem blizu nasadov M-Agrokombinata. Na pripombo te delovne organizacije je bila lokacija premaknjena izven ograje sadovnjaka. Biološke raziskave terena pa so pokazale, da je sestava tal predlagane površine neprimerna, vse-kakor bistveno slabša od tal znotraj ograje sadovnjaka. Če bi širili pokopališče na tej lokaciji, bi bilo treba poseči v prostor sedanjega sadovnjaka na površini okoli 0,7 ha, ostali del potrebnega zemljišča (skupna površina bi bila 1,6 ha) pa je zunaj ograje — cesta, gozd in ostale površine. Za potrebe pokopališča bi torej

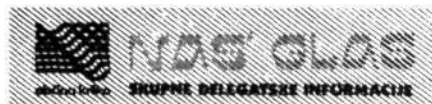
na novo posegli v površino 1,6 ha. Poseg v I. območje kmetijskega zemljišča bi bil možen, saj zakon o kmetijskih zemljiščih iz l. 1986 za potrebe pokopališč to dopušča.

Krajevna skupnost Raka

Krajevna skupnost Raka predlaga, da se del površin, namenjenih za stanovanjsko gradnjo, razširi z 1,3 ha na 3,4 ha površin, za opravljanje obrti pa z 0,38 na 0,73 ha. Površini naj se uredita s prostorskim izvedbenim aktom — zazi-dalnim načrtom.

Za stanovanjsko gradnjo so predvidene površine severovzhodno nad naseljem Raka, vendar, ugotavljajo v krajevni skupnosti, so premajhne in ne omogočajo širitve naselja. Za postavitev obrtne cone krajevna skupnost predlaga površine na desni strani ceste v smeri proti Raki, ki se jim pravi »pri Štanbuhu«. Ta predel je v glavnem v II. območju kmetijskih zemljišč.

Če bodo zbori občinske skupščine sprejeli osnutek sprememb in dopolnitev, ki sta jih predlagali krajevni skupnosti Brestanica in Raka, jih bo mogoče obravnavati še v enomesečni javni razpravi.

70 let Dušana Žuniča

Predstavniki Občinskega odbora ZZB NOV in krške družbeno-politične skupnosti so 16. oktobra priredili skromno slovesnost, s katero so počastili visok jubilej Dušana Žuniča. Predsednik OO ZZB NOV Stane Nunčič je v priložnostnem nagovoru slavljenca dejal: »Letos spomladi smo zaradi bolezni morali obiskati na domu svojega člana, prvoborca Jožeta Rakošeta iz Kostanjevice, in mu voščiti ob njegovem sedemdesetem rojstnem dnevu. Zaradi tega nam je tokrat še ljubše, ko lahko proslavimo sedemdeseti jubilej Dušana Žuniča v našem krogu.

Tovariš Žunič sodi še v tisto generacijo, ki se spominja življenjskih razmer v stari Jugoslaviji, doživel je njen razpad in bil priča prenekaterega zverinstva okupacijske vojske ter ustaške strahovlade, zato se je prostovoljno odločil za odhod v partizane. Na svoj rojstni dan se je pri-

ključil (leta 1941!) Tupinskemu odredu, pozneje pa je bil ob ustanovitvi dodeljen Kordunskemu odredu. Skozi vso vojno se je boril v številnih partizanskih enotah in opravljal odgovorne naloge. Bil je v 15. udarni brigadi, v drugi bateriji glavnega štaba Hrvatske in v tretji brigadi, postal je oficir OZNE prvega pontonirskega bataljona 4. udarnega korpusa in zatem II. inženirske brigade JLA.

Kot borec tudi po osvoboditvi ni miroval. Do leta 1948 je bil vodja ekonomsko-mobilizacijske sekcije vojnega področja Petrinje. Januarja 1949 je prišel v Krško in prevzel mesto načelnika vojnega odseka krškega okraja. V tem obdobju je dve leti opravljal tudi funkcijo sekretarja občinskega komiteja Krško. Upokojil se je leta 1957 s činom majorja, a le nekaj dni po upokojitvi se je ponovno aktiviral in prevzel mesto načelnika vojnega odseka na občini Senovo. Leta 1961 je po združitvi občin Senovo in Krško na vojnem odseku prevzel referat za popolnitev vojaških enot.

Poleg dela v vojnem odseku je bil tudi politično aktiven; ves čas je bil član občinskega komiteja Krško, vrsto let pa tudi član častnega razsodišča pri občinskem komiteju. Decembra 1984 je bil predlagan tudi za člana sveta občine.

V zasebnem življenju je tovariš Žunič aktiven lovec in ribič, kljub letom je aktiven član osnovne organizacije ZK Krško — levi breg, osebno skromen in pošten ter kritičen do vseh negativnih pojavov v ožji in širši okolici. Tovariš Dušan! Ob tvoji sedemdesetletnici ti v imenu občinske organizacije, v imenu vseh nas in v lastnem imenu iskreno čestitam in želim, da bi še dolgo ostal zdrav v krogu svoje družine in med nami.«

Predsednik SO Krško Zoran Šoln je Dušanu Žuniču ob njegovem prazniku

izročil plaketo občine Krško, predsednik OO ZZB Stane Nunčič pa spominsko vazo.

Naložbe

Delež kreditov je vse manjši, investiranje razdrobljeno

Investicijska gradnja v občini krško se je v prvem polletju letos v primerjavi s stanjem ob koncu 1986 realno zmanjšala. Število objektov v gradnji se je sicer od novega leta povečalo, njihova predračunska vrednost pa realno močno zaostaja za vrednostjo pred šestimi meseci.

Od 65 objektov s predračunsko vrednostjo 9.426 milijonov din, ki jih trenutno gradimo v naši občini, jih je bilo deset začetih letos, njihova predračunska vrednost pa znaša le 904 milijone din. Nasploh je za zadnja leta značilna velika razdrobljenost investiranja v občini. Tako je tudi letos v gradnji največ objektov z nizko predračunsko vrednostjo — do 20 milijonov din, takih je 21, medtem ko je objektov s predračunsko vrednostjo nad 400 milijonov din le sedem.

Razmerje med gospodarskimi in negospodarskimi investicijami je ob koncu letošnjega junija znašalo 99 odst. (60 objektov) proti 0,9 odst. (5 objektov), vsi letos začetni objekti

pa so gospodarskega značaja. (V I. 1985 je bilo razmerje med gospodarskimi in negospodarskimi investicijami še 94,6 odst. proti 5,4 odst.)

V industriji in rudarstvu je po številu največ investicijskih objektov, največja je tudi njihova predračunska vrednost. Med letos začetimi gradnjami je 5 objektov s področja elektrogospodarstva, izgradnja nadstreška za skladišče odpadnega papirja in celuloze (TCP-TOZD Komerciala) ter proizvodne dvorane SOP-TOZD Klepar v Žadovinku.

V prvem polletju sta bila dokončana dva objekta in sta oba dobila tudi uporabni dovoljenji: v Stari vasi je bil po pozebi obnovljen sadni nasad, v vrtcu v Dolenji vasi pa sanirana stropna plošča in ostrešje. Skupna predračunska vrednost je znašala 128.253 tisoč din.

Med objekti, začetimi v prejšnjih letih, a še nedokončanimi, sta največja naložba v odpiranje zalog premoga (Rudnik Senovo) in razširitev 110-kilovoltnega stikališča pri TE Brestanica; oba bi bila po prvotnem načrtu morala biti dokončana v preteklem letu.

Omeniti je treba še precejšen delež, ki ga v vrednosti naložb zavzema kmetijstvo. Ta znaša okoli 17 odst. skupne predračunske vrednosti vseh objektov v gradnji, največji objekt na tem območju pa je skladišče za odkup kmetijskih pridelkov, ki že poskusno obratuje.

Od 65 objektov v gradnji v letošnjem letu jih je kar 53 prednostno usmerjenih (95 odst. skupne predračunske vrednosti). Največ, 24 objektov, je usmerjenih v razvoj dejavnosti s tehnološko intenzivno proizvodnjo, sledijo pa energetski objekti. Omeniti velja tudi to, da v zadnjih dveh

letih v občini Krško ni bil začet noben objekt za izvozno usmerjeno proizvodnjo.

Za objekte v gradnji so investitorji zagotovili vsa finančna sredstva. Pri gospodarskih se je povečal delež lastnih sredstev, pri negospodarskih pa delež združenih sredstev. Kreditna sredstva so pri prvih znašala le 2,7 odst. predračunske vrednosti, medtem ko jih drugi sploh niso uprabili, pač pa so majhen del, t. j. en odst. predračunske vrednosti, pridobili iz samopriskevka.

Resolucijske usmeritve za področje vlaganj v l. 1987 so večinoma uresničene, za ostale načrtovane objekte pa je upati, da se bodo začeli graditi v zadnjem četrtletju letošnjega leta (avtobusna postaja, investicije v TOZD Sigmat Brestanica in TGO Senovo).

Iz poročila SDK — podružnice
Krško

Urejanje zimske službe

Vsakoletni problemi z izvajanjem zimske službe v naši občini so narekovali izdelavo odloka o izvajanju zimske službe.

Izvajalci zimske službe, krajevne skupnosti, upravni organi, medobčinski inšpektorat ter občani smo čutili potrebo po ureditvi teh vprašanj in problemov, zato smo poskušali definirati tisto, česar ni zakon o cestah.

Poskušali smo razdeliti izvajanje zimske službe na vse uporabnike javnih površin, ne samo komunalno in cestno podjetje, tako da se na novo srečujemo s krajevnimi skupnostmi, občani ter z zimsko službo v izrednih razmerah.

Ker krajevne skupnosti ne morejo same reševati svojih problemov, smo dali večjo težo povezavi z občinsko skupnostjo za ceste, ki ima strokovne službe in bi zato morala pomagati krajevnim skupnostim v celi občini. Krajevne skupnosti imajo sedaj možnost, da preko občinskega štaba za zimsko službo v večji meri angažirajo občinsko skupnost za ceste, tako da le-ta ne bi bila samo pasivni dirigent, ampak bi se morala v večji meri vključiti v dejavnosti, ki bi privedle k boljši ureditvi cest v zimskem času.

Sami občani, delovne organizacije in ostali uporabniki javnih površin so do sedaj imeli malo možnosti sodelovanja z glavnimi izvajalci, saj so samo čakali in opozarjali na medobčinski inšpektorat, izvršnem svetu in pri upravnih organih brez vseh obveznosti. Menimo, da bi se s tem odlokom lahko bistveno popravili odnosi med občani in glavnimi izvajalci (Kostak, Cestno podjetje), saj bi morali sodelovati v večji meri. Del odgovornosti bi se prenesel na občane, kar bi pocenilo izvajanje zimske službe, sredstva pa bi se lahko porabila v druge namene (za redno vzdrževanje cest itd.). Menimo, da bi se z odlokom omogočil varnejši promet, vendar le ob veliki prizadevnosti vseh.

Ker je zimska služba tudi premalo vključena v naše življenje, smo poskušali z njo rešiti izredne razmere v zimskem času. Odločitev o tem seveda mora sprejeti izvršni svet, vendar na pobudo občinskega štaba za zimsko službo, saj so njegovi člani tisti, ki lahko presojujejo, ali bodo izvajalci sami zmožni preprečiti ohromitev prometa.

Glede na široko zastavljeno vsakoletno akcijo izvajanja zimske službe je potrebno organizirati koordinacijsko telo, ki bo odgovorno za zimski prometni režim. To telo smo imenovali občinski štab za zimsko službo, v njem so tako izvajalci kot uporabniki, s tem pa bo omogočeno hitrejšo ukrepanje v celem letu, saj je dobro vzdrževanje ceste velik prihranek v zimskem času. Seveda pa se postavlja vprašanje, ali ni to telo preozko, vendar zaradi večje mobilnosti opravičujemo tako zasnovo. Mogoče bi se v občinskem štabu za zimsko službo morale v večji meri angažirati krajevne skupnosti; mislimo pa, da imajo občani veliko možnost sodelovanja, če bi bilo potrebno, iz poročil pa bi bilo možno razbrati, kaj je občinski štab za zimsko službo ukrenil po njihovi zahtevi.

Naloge občinskega štaba za zimsko

službo so zastavljene zelo široko in so točno določene. Takšen kot je predlagan, bo lahko zelo uspešno deloval, to pa bo hkrati odvisno od interesa vseh, ki želijo čim bolj izboljšati izvajanje zimske službe.

V naši občini se zaradi neenotnega režima čiščenja snega (ene ceste so čiščene do »golega«, druge pa samo plužene, celo brez posipavanja) dogajajo nesreče, ki bi jih lahko s predlaganim režimom čiščenja snega v veliki meri preprečili. Vozniki neradi uporabljajo verige, ker to zanje pomeni veliko izgubo časa (vozniki avtobusa ali tovornega vozila potrebujejo okoli 2 uri) oziroma uničenje verig. Vozniki vozijo z letnimi avtomobilskimi plašči, ki ne omogočajo varne vožnje, zato so nesreče in zamude reden pojav. Zato smo v tem odloku predlagali, da se zahteva enoten način čiščenja, ne glede na prioriteto (take so tudi zahteve avtobusnih prevoznikov, transportnih organizacij in občanov).

Povzetek vsebine osnutka odloka je bil objavljen v Našem glasu št. 8, 3. 8. 1987, str. 10 (op. ur.)

Komite za družbeno
planiranje, razvoj gospodarstva
in urejanje prostora

(foto: I. G.)

ŠOLA V NARAVI V NEREZINAH

Gremo v šolo v naravi! Po dolgotrajnem dogovarjanju med učenci, starši in delavci šole je končno zmagala taka odločitev.

Pričeli smo zbirati denarne prispevke, nadaljevali pripravo programov, ki so jih vsak za svojo skupino izdelovali učitelji. Nekaj kapljic grenkobe je kanilo v veselo pričakovanje na zdravniških pregledih, ko je zdravnica ugotovila, da nekateri učenci zaradi obolenj ne smejo na morje.

Kljub vsemu smo se 27. avgusta v zgodnjih jutranjih urah odpravili na pot. Bilo nas je 72 učencev in 12 vzgojiteljev, od tega 9 skupinovodij. Vseh nas je bilo za dva polna avtobusa.

Nekaj težav med potovanjem nas ni spravilo na kolena, prav tako ne naslednji dan, ki je bil bolj kot ne deževen.

Že takoj ob prvem soncu smo preizkusili morje, ki nas je vabilo, da se v njem okopamo.

Naš delovnik se je pričel ob 7.30 in je bil razdeljen na čas za učenje, za rekreacijo in za zabavo. Potrudili smo se, da je bilo vsega ravno prav. Da smo naše programe v celoti izpeljali, je vsekakor pomagalo tudi 9 sončnih dni — torej smo z vremenom sklenili dober dogovor.

Učenci so pod skrbnim vodstvom učiteljev vsak dan pridobivali nova spoznanja. Veliko novega in koristnega jim bo ostalo v spominu in jim prišlo prav v šolskih klopih, ko bo jesenski dež trkal po šipah.

Dneve smo si popestrili z dvema izletoma z ladjo »Krško«. Ogledali smo si Veliki Lošinj in Osor. Kljub utrujenosti so otroci ob vrnitvi veselih obrazov poskakali na pomol.

Po programu je vsak dan delovala plavalna šola pod vodstvom Andreja Škafarja. Od 32 neplavalcev jih je kar 29 splavalo in osvojilo bronastega delfinčka. 27 plavalcev se je preizkusilo v borbi za srebrnega delfinčka — 22 učencev ga je tudi osvojilo.

Vso skrb smo posvetili tudi urejenosti naselja.

Večere smo popestrili z zabavo in veselimi igricami, vmes pa smo vključili nekaj sprehodov v Nerezine in bližnje okolice.

Da smo zastavljene naloge zmogli, so ves čas skrbele tudi kuharice, ki so nas z okusnimi obroki večkrat zvabile po »repete«. To se je poznalo pri zadnjem tehtanju, saj je precej otrok kljub vodi in vročini pridobilo težo.

Da je vse teklo, kot je treba, pa imata poleg učiteljev in drugih delavcev zaslug

tudi tovarišici Rezi Pirc in Meta Habicht, ki sta bili vedno pripravljene priskočiti na pomoč. Posebno zahvalo smo dolžni tudi vsem delovnim organizacijam, ki so z denarnimi prispevki pomagale, da so tudi socialno ogroženi učenci lahko spoznali lepote našega Jadrana. Te delovne organizacije so: Rudnik Senovo, Metalna Senovo, Lekarna Krško, IGM Sava Krško, Stilles Sevnica-obrat Blanca, SOP Krško-TOZD Oprema in TOZD Klepar, Celuloza, Agrokombinat, Iskra-TOZD Kostanjevica, Elektro Krško, Društvo za pomoč duševno prizadetim Krško, OS ZS Krško, Centri za socialno delo Krško, Sevnica in Šmarje, OIS Krško, Zavarovalnica Triglav, TTKS Krško.

Šola v naravi je za nami — že trikrat smo jo izpeljali na tak način. Še vedno smo malo utrujeni, saj smo takoj po vrnitvi sedli v šolske klopi in nadaljevali »zares«. Vendar pa, ko beseda nanese na teh 10 skupaj preživetih dni, je prav pri vseh opaziti kanček veselja in sreče ali hudomušnosti v očeh — in prav ta izraz otroških oči je za nas dokaz, da ni bilo zaman.

OS dr. Mihajla Rostoharja —
pedagoški vodja šole v naravi

Slavica Drobnič

Ko smo prišli v Nerezine, smo se namestili v hišice in si uredili omare. Vsak dan smo šli na plažo. Učenci, ki še niso znali plavati, so imeli plavalno šolo. Ostali pa smo se kopali. Zvečer smo imeli zabavne igre, ki so bile zanimive in lepe. V teh igrah sem tudi jaz nastopala. Vsak učenec je lahko sodeloval pri krožkih, ki so mu bili všeč.

Na morju je bilo lepo. Hrana je bila dobra. Veliko sem se naučila o živalih v morju. Spoznala sem tudi obmorske rastline in kraške pojave. Še posebno rada pa sem plavala.

Na morje bom imela lepe spomine.

Darja Kink

Učenci o šoli v naravi...

Letos smo začeli pouk v šoli v naravi v Nerezinah. Komaj sem čakala, da grem na morje. Peljali smo se z avtobusom. Ko smo zagledali morje, smo bili vsi veseli. Na otok Cres smo se peljali s trajektom, do mesta Nerezine pa spet z avtobusom. V Nerezine smo se prepeljali srečno. Najprej smo v hišice spravili prtljago. Potem smo imeli kosilo in po kosilu počitek. Popoldne smo odšli na plažo in se kopali. Vsako jutro in vsak večer smo imeli zbor, po večerji smo včasih tudi plesali. Čez dan je bila plavalna šola.

Čas v Nerezinah je hitro minil, ker je bilo zelo lepo.

Bojana Kovač

V Nerezine smo prispeli srečno. Namestili smo se v hišici in se dogovorili za ime Morske deklice. Imeli smo se lepo. Zjutraj po vstajanju smo imeli telovadbo, zbor in dviganje zastave. Po zajtrku smo pospravili hišice. Na plaži smo se sončili, učili in kopali. Vsak dan sem si kupila kornet. Domov smo se vrnili v soboto zvečer.

Elizabeta Unetič

NAŠ NARAVOSLOVNI KROŽEK

Pri naravoslovnem krožku smo spoznali živali in rastline v morju in ob njem. Opazovali smo življenje v morju. Naredili smo zbirko posušenih morskih živali: školjk, polžkov, ježkov in rakovic. Tudi rastline smo sušili in stiskali. Spoznavali smo zdravilne rastline. Zbirko živali in rastlin smo pokazali na razstavi.

Majda Čeh

USPEŠNO OPRAVLJENI PREIZKUSI ZAGONA KRITIČNIH POGONOV V NE KRŠKO IZ ELEKTRARNE BRESTANICA

Varno obratovanje nuklearnih elektrarn postaja v svetu in pri nas vse bolj popularno vprašanje, čeprav mu je posvečeno največ truda in aktivnosti tako pri načrtovanju kot pri obratovanju objektov.

Znano je, da strogi varnostni kriteriji za obratovanje zahtevajo, da ima nuklearna dva neodvisna vira lastne rabe. V primeru NE Krško sta to 400- in 110-kilovoltno omrežje. Kriterij neodvisnosti obeh omrežij ni popolnoma precizen, gotovo pa je izpolnjen, če ima 110-kilovoltno omrežje svoje vire. Že ob postavitvi jedrske elektrarne so bili plinski agregati v Brestanici namenjeni tudi intervencijskim potrebam za nuklearko. V ta namen so bili v Brestanici dograjeni določeni sistemi za zagon elektrarne brez zunanjega vira električne energije (black start) in določene modifikacije na krmilnih in regulacijskih sistemih ter avtomatski regulaciji plinskih turbin. Preverjanje sposobnosti elektrarne Brestanica za intervencijske zagone največjih pogonov v NE Krško, to je črpalk v primarnem hladilnem krogu, pa se je zaradi nedograjnosti sistemov v 110-kilovoltnem omrežju zavlekla do izgradnje drugega sistema zbiralk v elektrarni Brestanica.

28. septembra in 10. oktobra 1987 so se v elektrarni Brestanica in v NE Krško opravljali poizkusi zagonov kritičnih pogonov v NE Krško ob otočnem obratovanju elektrarne Brestanica. Na osnovi obsežnih strokovnih priprav, v katerih so sodelovali NE Krško, Elektrarna Brestanica, elektroinštitut Milan Vidmar, IBE Ljubljana in strokovne službe EGS, je bil narejen poizkus zagona pogonov v nuklearki tako, da je bil simuliran popoln razpad elektroenergetskega sistema. Elektrarna Brestanica je v breznapetostnem stanju s pomožnim dieselskim električnim agregatom zagotavljala dva plinska agregata v zaporedju dveh minut, ju sinhronizirala na prvi 110-kilovoltni sistem zbiralk, posredovala napetost NE Krško in v otočnem obratovanju zagnala črpalko v primarnem hladilnem sistemu.

Preizkus smo spremljali z vrsto merilnih in registriranih instrumentov, ki so posneli prehodne pojave zagona tako na pogonskih agregatih v Brestanici kot na pogonih v NE Krško. Preizkus je bil uspešno opravljen in črpalka v 14 sekundah zagona na polnih obratih.

In kakšne so dimenzije zagonskih

parametrov? Črpalka v primarnem hladilnem sistemu NE Krško ima nazivno moč 5250 kW. Pri zagonu črpalka potegne iz omrežja do 19 MW prave moči in ok. 35 MVar jalove moči. Elektroinštitut Milan Vidmar, ki je za ta preizkus pripravil poseben računalniški program in zadevo računalniško obdelal, je bil ob preizkusu obenem presenečen nad zelo majhnimi razlikami med simulacijo in merilnimi rezultati. Ob preizkusu sta bili preverjeni tudi sposobnost turbinske regulacije in regulacija napetosti na plinskih agregatih v Brestanici. Obe presenetljivo hitro delujeta.

Celoten preizkus 28. septembra in 10. oktobra 1987 je dokazal, da je elektrarna Brestanica sposobna v otočnem obratovanju zagnati najbolj kritične pogone NE Krško oziroma je sposobna zagnati celotno nuklearko. Za obratovanje NE Krško to pomeni bistveno povečanje varnosti tudi izven zahtevnih kriterijev. Obratovalna pripravljenost NE Krško je za vse možne krizne elektroenergetske situacije izrednega pomena in je zato uspel preizkus dodaten prispevek h kvalitetni energetski oskrbi našega gospodarstva. Zavedajoč se tega se je NE Krško pri teh pripravah tudi materialno zelo angažirala.

Štefan Marjetič, dipl. ing.

Peti redni letni remont NEK

Zgodaj jutraj, 15. oktobra 1987 ob 3. uri in 51 minut, so operaterji NE Krško po opravljenem petem rednem letnem remontu elektrarno ponovno vključili v omrežje elektroenergetskega sistema.

Kot običajno so začetku obratovanja sledila testiranja posameznih sistemov elektrarne na različnih nivojih moči, tako da je elektrarna začela obratovati s polno močjo šele po približno tednu dni.

V letošnjem remontu, ki je spadal med krajše doslej, saj se je začel 21. avgusta, je neposredno sodelovalo okoli 370 delavcev elektrarne in v času največjega obsega del še 500 delavcev domače industrije in inštitutov. Tudi letos je bila tuja pomoč minimalna, saj je delalo v elektrarni vsega 6 tujih specialistov, vsak v povprečju 14 dni. Pri tem gre za dela, ki jih lahko opravljajo le visoko rutinirani delavci, ki jim je tako opravilo stalno in se zato selijo iz elektrarne v elektrarno.

V letošnjem remontu so bili vgrajeni vsi rezervni deli, ki so potrebni za varnost in dobro razpoložljivost elektrarne v Krškem. Po petih opravljenih remontih ugotavljajo v tehničnem sektorju elektrarne, da se je primarna, t.j. oprema v jedrskem delu elektrarne z izjemo uparjalnikov, pri katerih pa gre za v svetu znane in pričakovane težave, doslej dobro obnesla, saj ni potrebovala nobenih resnejših posegov razen preventivnega vzdrževanja. Zato pa je prišlo do večjega števila težav na sekundarnem delu, zlasti na hladilnem sistemu, kar je bilo v tesni zvezi z nadvse slabo kvaliteto savske vode, za kakršno pravzaprav sistemi niso bili projektirani. Umazanija v Savi je povzročila vrsto redukcij moči in zaustavitvev elektrarne v prvih letih obratovanja. V prvem remontu leta 1983 je bil opravljen niz modifikacij, najpomembnejša pa je bila vgraditev zahodnonemških filtrov TAPPROGGE za odstranjevanje nečistoč, s čimer je bila bistveno povečana razpoložljivost elektrarne. V petih remontih so delavci NEK pripravili in izvedli tudi druge izboljšave opreme in sistemov sekundarnega kroga.

Kot vsako leto je bila tudi letos posebna pozornost namenjena pregledu uparjalnikov, pri čemer pa so strokovnjaki ugotovili, da 2% trajno in 2,6% začasno začepljenih U-cevi ne pomeni nikakršne ovire za nadaljnje obratovanje elektrarne pri polni moči. Kljub temu se bodo vsakoletna merjenja in izvajanja preventivnih aktivnosti in uparjalnikov nadaljevala, še zlasti zaradi slabih izkušenj nekaterih starejših elektrarn v svetu.

Elektrarne, ki obratujejo v jugoslovanskem elektroenergetskem sistemu, morajo že maja sporočiti načrtovano obdobje remonta v naslednjem letu. Tako je tudi NE Krško, v kateri poznajo dva osnovna tipa remonta — krajšega (45 dni) in daljšega (70 dni) — najprej načrtovala letošnji remont do 31. oktobra, ker pa se je pokazalo, da je nekatera dela (pregled reaktorske posode) mogoče prestaviti na naslednji remont, je bil plan remonta ustrezno skrajšan. V NE Krško se začnejo priprave na naslednji remont takoj po zaključku preteklega, običajno je to že v novembru. Sledi več verzij plana remonta, ki jih je potrebno dopolnjevati glede na razmere v elektrarniški opremi, zadnja verzija plana remonta je tako sprejeta približno mesec dni pred začetkom samega remonta, letos je bilo to 14. julija.

Vzporedno tečejo tudi priprave komercialne nabavne službe, ki prav tako mnogo prej preverja stanje na tržišču z rezervnimi deli, ki bodo potrebni v prihodnjem remontu. Tudi za letošnji remont je kazalo, da s samimi rezervnimi deli ne bo težav, ponovili pa so se že

znani problemi z njihovim plačilom zaradi deviznih razmer v naši državi. Čeprav je res, da imajo rezervni deli in gorivo za NE Krško formalno zagotovljeno določeno prioriteto, je vendar od tega le malo koristi, saj je dobavni rok za rezervne dele od 6 do 12 mesecev po odprtju akreditiva, kar pomeni, da bi morali imeti zagotovljena sredstva za letošnji remont že decembra lani, v resnici pa so bili šele v maju plačani nekateri rezervni deli za lanski remont, prvi akreditivi za letošnji pa so bili na voljo le 9 dni pred začetkom remonta. Doslej je tako situacijo reševalo dejstvo, da ima NE Krško vzpostavljeno dobro sodelo-

vanje z drugimi elektrarnami po svetu, predvsem švedskimi, ameriškimi in španskimi, je tudi članica posebnega združenja 11 evropskih elektrarn, ki si poleg ostalega pomagajo tudi pri zagotavljanju rezervnih delov. Ker pa so bili, kot smo že navedli, pogosto rezervni deli plačani z večmesečno zamudo, je le vprašanje časa, do kdaj bo lahko še šlo na tak način!

Letos je NE Krško že do remonta proizvedla 3,2 milijarde kWh, tako da je po ponovnem startu pričakovati do konca leta še kaj več kot le izpolnitev letnega plana, ki znaša 3,8 milijarde kWh.

S. M.

Deset let DKD Edvarda Kardelja

V sredo, 14. oktobra, so se ob 20. uri zbrali v mali dvorani DKD Edvarda Kardelja vsi, ki so krojili programe in delo v tej kulturni ustanovi. Najprej so si ogledali film **Greny Krško**, nadaljeval pa je s pozdravnim govorom predsednik občinske skupščine Zoran Šoln. Nato je Adolf Moškon na kratko opisal življenje DKD v preteklih desetih letih. V tem času je delavski dom predstavljal steber kulturnega življenja v Krškem in Posavju. Vsem, ki so v tem času delali kot kulturni delavci v DKD in so vidno prispevali k razvoju kulture, so podelili priznanja z zahvalami. Prejelo jih je 46 nekdanjih in sedanjih ustvarjalcev, vendar bi jih lahko podelili še mnogim. Priznanja je podelil Adolf Moškon, ki je sedaj direktor delavskega kulturnega doma. Poleg tega so podelili še 67 zbornikov vsem organizatorjem praznovanja 500-letnice mesta Krško pred desetimi leti. Slovesni del prireditve se je zaključil s kulturnim programom.

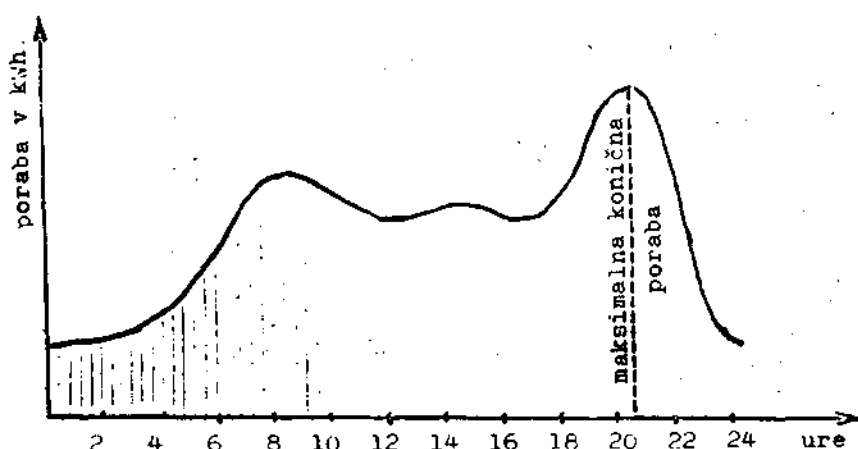
tekst in foto: Martin Ivnik,
SŠ Krško

RABA ELEKTRIČNE ENERGIJE

Električna energija se proizvaja in prenaša do uporabnikov električne energije v vsakem trenutku v tolikšni električni moči in količini energije, kot to zahtevajo električni uporabniki za svoje obratovanje. Električne energije ni mogoče proizvajati na zalogo (skladiščiti), zato se moramo zavedati, da lahko z načinom rabe električnih aparatov bistveno vplivamo na ceno električne energije, in tako tudi ravnati. Proizvodne, prenosne in distribucijske energetske naprave (elektrarne, daljnovodi, transformatorske postaje, nizkonapetostna omrežja in kablovodi) morajo biti zgrajeni za maksimalne (konične) obremenitve elektroenergetskega sistema. Z razumno rabo električne energije lahko vplivamo na enakomernjšo obremenitev.

Dnevni diagram porabe električne energije:

KAJ SVETUJEMO?

V času manjših dnevnih tarifnih postavk za električno energijo je cena električne energije nižja: VT 65,22 din/kWh, MT 32,61 din/kWh; razmerje je torej 2:1. Čas manjše dnevne tarifne postavke je od 13. do 16. ure ter od 22. do 7. ure in ob nedeljah ves dan, v obdobju, ko se uporablja poletni čas, pa od 14. do 17. in 23. do 8. ure.

Ker za nekatere električne aparate (hladilnik, zmrzovalna skrinja) in nekatere namene uporabe (razsvetljava, televizija) ne moremo prosto izbirati, v katerem času jih bomo uporabljali, svetujemo, da ostale uporabnike, kot so pralni stroj, termoakumulacijska peč, bojler, pečica, grelna plošča, likalnik uporabljamo pretežno v času manjših tarifnih postavk in tako — če imamo vgrajene dvotarifne električne števec — znižamo stroške za porabljeno električno energijo ter vplivamo na rentabilnejše obratovanje energetskega sistema.

Za odjemalca električne energije je smiselno, da si da vgradi dvotarifne merilne naprave, če doseže več kot 40% večjo porabo električne energije v času manjših dnevnih tarifnih postavk.

KAKO VARČEVATI Z ELEKTRIČNO ENERGIJO?

Ali ste že vedeli:

- da je optimalna nastavitve temperature bojlerja glede na toplotne izgube in izločanje vodnega kamna 40 — 60°C;
- da je tuširanje 3-4-krat cenejše kot kopel v kadi;
- da hitreje in kvalitetneje ohlajujemo in zamrzujemo manjše kose živil;
- da jedi skuhamo hitreje in varčneje v čim manjši količini vode;
- da tesno prilagajamo pokrovice na posodi učinkovito preprečujemo toplotne izgube pri kuhanju;
- da perilo, ki ni zelo umazano, lahko operemo tudi pri 10-20°C nižji temperaturi (opustimo predpranje in eno izpiranje ter tako privarčujemo energijo, vodo in pralni prašek);
- da pravilno in varčno likamo, če začnemo s kosi perila, ki potrebujejo nižjo temperaturo;

● da preveč suho ali vlažno perilo zahteva več časa, zato pa tudi več energije pri likanju;

● da umazane in prašne svetilke zmanjšujejo izkoristek razsvetljave?

NEKAJ PRIMERJALNIH STROŠKOV Z ELEKTRIČNO ENERGIJO

* Povprečna poraba električne energije na gospodinjstvo znaša 2.700 kWh na leto

* Povprečni strošek električne energije na 1 kWh z vključenim stroškom za obračunsko moč znaša v mesecu septembru 1987 17,93 din, kar pomeni, da bi bil strošek na gospodinjstvo 48.411,00 din, za eno leto.

* Prostor, ki bi ga razsvetljevali s svečo po ceni 500,00 din 8 ur, bi za isto ceno s stovatno žarnico osvetljevali 280 ur.

* Pralni stroj opere 4 kg belega prila za 81,00 din.

* Strošek električne energije za pogon elektromotorja kmetijskega puhalnika, s katerim je možno v 1 uri transportirati 1.000 kg sena 15 m visoko in 50 m daleč, znaša 269,00 din.

* Če je v družini kadilec, ki pokadi 20 cigaret filter 57 dnevno, potroši letno 109.500,00 din (300,00 din/zavoj x 365 dni = 109.500,00).

* Strošek za kavico pri eni skodelici dnevno znaša 146.000,00 din letno (400,00 din/skoledica x 365 dni = 146.000,00).

Želimo, da po svojih možnostih prispevate k racionalni rabi ter realnejšemu odnosu do vrednotenja električne energije. Naša najcenejša in najpomembnejša rezerva je varčevanje. Vsako negospodarno ravnanje z energijo pomeni njeno dokončno izgubo, ker se gorivo (premog, nafta, uran), porabljeno za proizvodnjo električne energije, ne more več uporabiti.

Energetske razmere zahtevajo od nas, da z energijo varčujemo že danes, da bomo lahko z njo razpolagali jutri.

Oblačna trgatev

V začetku oktobra so prizadevni organizatorji skušali zvabiti prebivalce Krškega in okoličane na že drugo turistično zabavno prireditev »Vinska trgatev«. Pripravili so bogato ponudbo, dovolj klopi za sedenje na trgu Matije Gubca, pester zabavni program... a žal kaže, da so pozabili napisati naročilnico za lepo vreme in tako z njim ni bilo kaj prida. *Kumrnov vreme se je seveda maščevalo in prepolovilo število obiskovalcev.

Upamo, da bodo organizatorji vendarle vztrajali pri pripravi podobnih družabnih srečanj, ki jih v Krškem res primanjkuje, in da bodo v bodoče imeli

nekoliko več sreče z vremenom in obiskovalci. Saj je res, da poleti Krčani emigrirajo že kar trumoma v svojo podružnico Nerezine in da se kasneje začnejo poljska dela, zato je težko uganiti tisti pravi trenutek, ko bo dovolj ljudi, lepo vreme in čas za zabavo. Obupati pa kljub vsemu ne bi smeli. Če bo šlo prihodnjič lažje od rok, jim lahko prišepnemo izkušnjo, izposojeno s slovenske obale: nekoč so tam ribiči proslavljali svoj praznik ob koncu lovne sezone. Potem pa so ugotovili, da takrat (jeseni) ni več na »zalogi« zabave željnih turistov (čeprav tudi domačini kar nekaj odtehtajo!) in so iz enega ribiškega praznika naredili kar dva. Spomladanski fešti so nadedli ime »otvoritev turistične sezone«, ribiški praznik pa so predstavili na t. i. visoko poletje. Ljudi se kar tre, da so jim prete-

sni vsi trgi skupaj s pripadajočimi ulicami in običajno se zbotajo tudi z vremenom — če ne zlepa, pa zgrda. Razigrana množica se namreč ne da motiti poletnim ploham.

Vrnimo se k Vinski trgatvi'87! Na Trgu Matije Gubca poleg hotela se je zbralo okrog 700 gostov in tistim, ki niste prišli, je lahko žal, saj se je na koncu (skupaj z Marjanom Kraljem, ki je izginil neznano kam) tudi mraz unesel. Prireditev so skupaj organizirali občinska turistična zveza, krajevna skupnost Krško in aktiv kmečkih žena M-Agrokombinata, katerega članice so se ponovno odrezale tako, kot vedno doslej.

Tisti, ki vas vsaj malo grize, da se le niste udeležili prireditve na Trgu Matije Gubca, pa si v poduk za prihodnjič oglejte, kaj vse so vam pripravili prizadevni organizatorji.

GVIČKOLJUB POSAVSKI IN NJEGOVA TAŠČA NA VINSKI TRGATVI

Bilo je nekega dopoldneva, ko sem z običajno rahlo zamudo prišel domov. Saj veste, težko je iti kar mimo »sončne up-

rave«, kjer se ob vsaki uri dneva dobesedno gnetejo za šankom mnogi znanci in prijatelji... Vstopil sem v stano-

vanje, a že med vrati me je pričakal razneženi obraz moje drage tašče:

— O, Cvičkoljub, samo da si prišel!

Gledal sem jo presenečeno, kajti sladki glas, s katerim me je ogovorila, ni obetal nič dobrega.

— Veš, Cvičkoljub, je nadaljevala z

medenim glasom, tokrat se mi boš lahko odkupil za vse svoje napake.

Že sem se videl, kako stopicam nekaj metrov za njo po domačem nakupovalnem centru, polno obložen z vrečkami kot mula...

— Ne boš verjel, je udarilo kot iz jasnega, šla bova na vinsko trgatve!

Zinil sem od presenečenja.

— Da, moj ljubi zet! Tvoja žena se je zabavi radije volje odrekla s pripombo, da ima dovolj že enega cvičkoljuba doma. Vidiš, tako ti bom jaz delala družbo na tej veselici, ki je tudi ti gotovo ne želiš zamuditi.

Ja ... no ... ja, sem začel jecljati.

— Nikar, prosim, se zdaj ne izgovarjaj. To stvar hočem videti in slišati! Sploh veš, kdo bo prišel v naše mesto? Moj najljubši radijski napovedovalec! Dobro veš, kako se jeziš name, ko ne moreš v miru gledati nedeljskega športnega pregleda na televiziji, saj jaz prav takrat poslušam njegovo oddajo in njegov žametni glas. To je glas pravega moškega in le malokateriga ostane ob njem hladna! Vidiš, prav on bo nastopil na prireditvi!

Bilo bi popolnoma brez smisla karkoli oporekati. Vdal sem se v usodo. Prišla je sobota in z njo tudi vinska trgatve na mestnem trgu. Vreme je bilo sila neprijazno in tašča se me je ves čas držala kot klop. Zeblo me je, da sem šklepetal z zobmi, a takrat še slutil nisem, da bo malo kasneje škripala z zobmi tudi moja zlata tašča, vendar ne od mraza...

Zabava se je lepo začela, bilo je veliko jedače in pijače, kmetice so prinesle sladke dobrote, slišala se je domača pesem. Posebno so uživale temperamentne turistke iz Trsta, ki so se urno vrtele z našimi postavnimi brentarji. Kmalu je zažarel tudi obraz moje spremljevalke. Usta so se ji razlezla v prešeren smehlaj, kajti njene rosne oči so zagledale znanega radijskega napovedovalca. Začel je nekaj govoriti in duhovičiti. Vmes, ko je raztegoval vic o nesrečnem posiljevalcu, je moral zabavati tudi vročekrvne Italijanke. Od strani sem opazoval taščin obraz, ki je vidno spreminjal barvo. Res je, da sva že malo popila, a sem zaznal, kako je plahnelo njeno zadovoljstvo in naraščalo razočaranje.

— No, večer je še dolg, se je tolažila, ko je njen ljubljenelec zapuščal mikrofona.

O, kako se je zmotila! Pozneje, ko so ga organizatorji želeli soočiti z imitirano podobo Nele Eržišnik, znanega radijskega napovedovalca ni bilo več na spregled. Kot bi se v zemljo vdrl! Na ves glas smo ga klicali po imenu, a vse zaman.

Malo kasneje je tudi moji vsega vajeni tašči prekipelo. Nemo mi je pomignila z glavo, vstala in zapustila prizorišče.

»Lepo vas prosim, poiščite še malo, saj je še ravnokar bil tukaj!«

Ubogal sem in šel za njo. Govorila nisva nič. Uganili ste! V nedeljo zvečer sem lahko v miru gledal televizijo, radijski

aparat je ostal izključen...

Vas pozdravlja Cvičkoljub Posavski!

Memorialni spust od brestaniških do krških borcev

Kemal Arnautović, prvak SFRJ tudi na letošnjem memorialu najhitrejši

Drugi memorialni spust po reki Savi je bil letos 17. oktobra in udeležilo se ga je preko petdeset kajakšev. Tekmovanje je namreč zamišljeno kot spust po reki od spomenika padlim borcem pri brestaniškem mostu do mostu v Krškem. Slovesna razglasitev rezultatov pa je pri spomeniku prvi krški četi pred Osnovno šolo Jurij Dalmatin. Slavnostni govornik ob zaključku srečanja je bil predsednik

občinskega odbora ZZB NOV, Stane Nunčič. Večino svojih misli je tokrat namenil pomenu športa in rekreacije za razvoj mladega človeka. Dejal je: »Borčevska organizacija je ponosna, da je vaša prireditev posvečena spominu krških borcev, ki so bili tudi športniki. Ob takih manifestacijah in slovesnostih se spominjamo prehojenih poti v NOB in socialistične revolucije ter vseh (veselih in

žalostnih) dogodkov iz časa ustvarjanja naše slovenske in jugoslovanske skupnosti. Kljub odmaknjenosti tistih časov ne smemo pozabiti, da so takrat izbojevali temelji še danes pomembni za obstoj in prihodnost naše samoupravne družbe.

Ta prireditev je določena športna atrakcija, hkrati pa je tudi priložnost za tovariško srečanje in medsebojno spoznavanje. Danes bi težko v naši družbi našli človeka, ki bi zanimal ogromen pomen športa, njegov vpliv ter delež pri vzgoji zdravega, vsestransko sposobnega ter za družbeno skupnost koristnega človeka. Nedvomno je šport najboljša priprava mladega človeka za kakršno koli kasnejše delo. Tudi gospodarstveniki dobro vedo, da lahko pričakujemo uspešno umsko ali fizično delo samo od telesno zdravih, razvitih in utrjenih delavcev. Zato tudi s težavo zmaga napore vsakdanjega dela in življenja vsak, ki preživi mladost brez ustreznih telesnih vzgoj, športa, kdor se ne krepi v letih, ki so po naravi za ta namen najprimernejša. V športnem duhu vzgajani ljudje so po navadi pogumni, disciplinirani, odločni in vztrajni, poznajo svoje telo in ga znajo bodisi smotno izrabiti ali po potrebi čuvati. Taki ljudje so sposobni premagati tudi različne napore v izrednih razmerah in to je s stališča ljudske obrambe vsekakor pomembno.

Zaradi vsega tega sem prepričan, da so taka športna srečanja izredno pomembna in jih je treba podpirati in zato si tudi želim, da bi vaša srečanja prerasla v tradicijo, organizatorju, Kajak-kanu klubu Krško, pa želim še veliko nadaljnjih uspehov.

Poročilo o delu PD »MG« v preteklem šolskem letu

POROČILO O DELU PD »MG« V PRETEKLEM ŠOLSKEM LETU

Gasilski krožek ima na naši šoli poleg drugih krožkov dober obisk, kar 46 članov. Krožek je prvi pričel poučevati 1. 1980 tov. Vodenik Bran-ko. Nato je mentorstvo prevzela tov. Bogovič Vesna, sedaj pa je naš mentor tov. Bogolin Janez. Za krožek ni smo imeli določene ure, saj smo bili dosti obremenjeni, zato so nas o sprotne urniku obveščali tov. učitelji. Pri krožku smo ponavljali nam že staro snov in preizkusili delovanje aparata s prahom. Izvedli smo tudi tekmovanje za gasilske značke: osvojili smo 16 bronastih značk, 16 srebrnih in 4 zlate. To so bili: Borovinšek Boris, Kostevec Robi, Pečnik Simon in Župevc Milica. Tudi letos smo se udeležili tekmovanja, ki je bilo v Sežani. Po večurni vožnji smo prispeli v Sežano, kjer smo si ogledali tekmovalne steze in na zboru izvedeli za vrst

ni red. Kmalu smo se spoznali tudi z našimi novimi prijatelji, ki so nas sprejeli na dom, saj sta bila za to gasilsko tekmovanje predvidena dva dni. Pričeli smo s tekmovanjem. Najprej smo pokazali znanje pri praktični vaji in vaji z vedrovko. Nato pa smo odšli na testiranje. Dan se je končal s potepanjem in obiskom domov naših novih prijateljev. Naslednji dan smo se spet zbrali na kvizu, kjer je najboljših 6 skupin tekmovalo za prva mesta. Mi smo od 51. ekip zasedli 21. mesto, naša likovnica pa je svojo risbo tudi uspešno končala. Po kvizu pa smo se odpeljali v Lipico, kjer smo videli dresurno jezdenje konjev. Ogledali smo si vsa poslopja Lipice, občudovali smo konje, ki pa jih je bilo preveč, da bi zapomnili njihovo število. Tu smo se poslovili in se z nepozabnimi spomini odpeljali proti domu. Na tem tekmovanju smo bili: Sikošek Miran, Grmšek Tomaž, Jankovič Edita in likovnica Alenka Lokovšek.

Upam, da bo letos GK deloval tako uspešno kot lani in da bi bilo še več znanja in praktičnih vaj, saj je ogenj eden takšnih sovražnikov, ki nam preži za vsakim korakom in le

z znanjem se ga da dokaj uspešno in pravilno pogasiti.

Skozi vse leto smo sodelovali z GD Veliki Kamen, saj so nam prav oni priskrbeli mentorja in se z nami ob dobrih rezultatih veselili. Za uspehe pa velja v prvi vrsti zahvala tov. metorju Bogolinu Janezu in učiteljskemu zboru.

V sredo, 21. 10. 1987 smo imeli občni zbor PD »Mladi gasilec«, kjer smo izvolili delovno predsedstvo, kandidacijske in volilne komisije, izvedli volitve upravnega in nadzornega odbora, prebrali poročilo v preteklem šolskem letu in sestavili program dela za naslednje obdobje. Po končanem občnem zboru pa so nam predstavniki občinske gasilske poklicne enote Krško pokazali gašenje s prahom, pokazali so nam delovanje avta in njegovo opremo. Gašenje z vodo pa ni preveč enostavno, saj je curek zelo močan in naši fantje, ki so to preizkušali, so cev le s težavo obvladali.

Občni zbor se je zelo zanimivo končal, mi pa smo našli nove teme za pogovore. Želimo si še več takšnih zanimivih dni.

Jankovič Edita, 8. r.
OŠ Koprivnica

Zmagovalni ekipi
KK Končar Zagreb je memorialni pokal
podelil Stane Nuncič.

17. oktobra je krški Kajak kanu klub organiziral II. Memorial 1. krških borcev pod pokroviteljstvom OZZB Krško. Udeležba 12. klubov iz SR Hrvatske, Bosne in Slovenije je potrdila renome tega spusta, ki ga prirejamo v spomin na prve krške borce. Med udeleženci (58 posadk) so bili tudi naši reprezentanti, ki sodijo v sam svetovni vrh kajakaštva. Grobiša Andrej, KK Soške elektrarne, je vicešampion sveta v razredu C1, Andrej Jelenc, KK Ljubljana, letošnji najuspešnejši tekmovalac na svetu tudi v C1, državni prvak v K1 Kemal Arnautović, reprezentant Dubravko Mataković ter ostali tekmovalci iz naših najboljših klubov v Jugoslaviji, so se pomerili na progi od brestaniškega do krškega mostu. V K1-moški je zmagal Kemal Arnautović, KK »Ada« Bosanski Novi z časom 11:46,59, pri članicah je zmagala Urška Breznik, KK Rašica 14:49,18, zmagovalac pri mladincih je bil prvi Borut Tuma, KK Ljubljana, pri veteranih je zmagal Martin Grašič iz Škofje Loke. Prvi v C1 je bil Dubravko Mataković, KK Končar, itd. Tekmovalci domačega kluba pa so dosegli sledeča mesta:

K1-mladinci —	8. Novak Matjaž
	9. Rostohar Miha
	10. Rostohar Gašper
C1-mladinci —	4. Bizjak Sandi
K1-člani —	4. Šribar Matjaž

Veliki prehodni pokal pa je v letošnjem letu osvojila ekipa KK Končar Zagreb.
Franc Bračun

Prva papirniška kolesarska transversala KRŠKO — TITOV DRVAR

Skupina krških kolesarjev rekreativcev, sicer delavcev Celuloze, se je na pobudo Romana Blatnika odločila, da prva začrta in prevozi papirniško kolesarsko transversalo Krško — Titov Drvar v dolžini 300 kilometrov. Prva tovrstna odprava naj bi na svojevrsten način manifestirala vse tesnejšo povezanost krške tovarne s papirnico iz Titovega Drvarja. Fantje so se v ciklusu priprav za to pot udeležili več kolesarskih maratonov po Sloveniji.

V četrtek, 17. septembra, je ob 6.15 izpred tovarne krenila na pot odprava desetih kolesarjev in spremljevalnega kombija. V ekipi so bili **Darko Andrejaš** in **Marjan Novak** iz Proizvodnje Celuloze, **Dušan Barbič** in **Miro Tičar** iz DSSS, **Rudi Pajtlar** in **Roman Blatnik** iz Vzdrževanja ter **Igor Kranjec**, **Vinko Virant**, **Primož Štrasner** in **Matjaž Šribar** iz Papirkonfekcije. Fantje so bili enako oblečeni v dresih, posebej narejenih za to priložnost, s tovarniškimi oznakami in oznako transversale; tako so po vsej poti zbuvali pozornost. Le-ta je bila z bližanjem Titovemu Drvarju vse večja. V prvi etapi, dolgi okoli 200 kilometrov, so prikolesarili do Bihaća. Tja so prispeli malo po 16. uri. Na tej poti — po veliki vročini — so imeli troje vmesnih postankov (izza Karlovca, Slunja in pri Rakovici). Imeli so tudi dva defekta, a so ju v hipu odpravili z zamenjavo koles. V motelu Sunce izza Bihaća, ki stoji ob samem bregu idilične reke Une z brzicami, jih je čakal zasluženi počitek. Tam so se srečali tudi z delom inženirinske ekipe krške papirnice, ki je bila na poti v Krško.

Med vožnjo so kolesarje povsod pozdravljali, posebno avtomobilisti. Tako so jim, na primer, iz kombija z novomeško registracijo ponudili pivo.

Ekipa je vozila homogeno, spredaj pa jim je pot utiral spremljevalni kombi. Drugo jutro zarana, po zajtrku, so krenili na drugo, zadnjo etapo, ki jih je privedla do cilja. Cesta od Bihaća do T. Drvarja je zelo razgibana z vzponi in spusti. Med potjo so se ustavili na Medenem polju, kjer je bilo med vojno partizansko letališče, in se slikali ob letalu, vojni trofeji. Ko so zapustili Bosanski Petrovac, jih je čakal še zadnji, največji vzpon na 1040 m visoki Oštrej. Tja so prispeli malo po 11. uri in si na vrhu ogledali razstavljeni Titov partizanski vlak. Sledil je 15 kilometrov dolg spust, ki jim je prijetno ohladil razgreta telesa. Po prihodu v Titov Drvar so odpeljali še častni krog po mestu in nato zavili skozi tovarniški vhod.

Ob vhodu so jih pričakali predstavniki tovarne, naše inženirinske ekipe iz Zveze telesnokulturnih organizacij občine Titov

Drvar. Iz zvočnikov je prihajala slovenska glasba. Potem ko so napravili še krog na tovarniškem dvorišču, jih je pozdravil predstavnik tovarne in čestital vsakemu udeležencu I. papirniške kolesarske transversale posebej.

Spominsko medaljo z vgraviranim besedilom »300 km/KRŠKO — TITOV DRVAR/1987« so ob zaključku manifestacije prejeli poleg pobudnika Romana Blatnika vsi udeleženci, ki so prekolesarili pot do Titovega Drvarja.

Bivanje v T. drvarju so izrabili še za ogled papirnice in spominskega muzeja s Titovo votlino.

Ob uspešnem zaključku in srečni vrnitvi krških kolesarjev lahko rečemo, da je prva tovrstna manifestacija doživela uspeh in prispevala delček k povezovanju med delovnima kolektivoma iz Krškega in Titovega Drvarja.

-b

Udeleženci kolesarske transversale na obali Une blizu motela Sunce, v katerem so prenočili.

LITERARNI KLUB BENA ZUPANČIČA KRŠKO
— LITERARNI KLUB BENA ZUPANČIČA
KJE JE SONCE — večer s Stanko Macur —
KJE JE SONCE — večer s Stanko Macur **KJE**
JE SONCE — večer s Stanko Macur

SENOVO, petek, 6. november 1987
Dom 14. divizije ob 19. uri

Sodelujejo:
otroški zbor OŠ Brestanica,
ženski oktet Brestanica,
ansambel J. Škoberneta.

Večer bo povezoval Janez Pirš, novinar RTV Ljubljana.

KJE JE SONCE — večer s Stanko
Macur—**KJE JE SONCE**—večer s
Stanko Macur—**KJE JE SONCE**—
večer s Stanko Macur

LITERARNI KLUB BENA ZUPANČIČA KRŠKO
— LITERARNI KLUB BENA ZUPANČIČA

PROGRAM

Delavske univerze in knjižnice Krško

**ZACETNI, NADALJEVALNI IN IZPOPOLNJEVALNI
TEČAJ SLOVENSKEGA JEZIKA**

— tečaji so namenjeni slovensko in neslovensko go-
vorečim občanom in trajajo 40 ur,

ZACETNI IN NADALJEVALNI TEČAJ KROJENJA IN ŠIVANJA

— začetni tečaj je namenjen osebam, ki želijo pri-
dobliti osnovno znanje krojenja in šivanja. V na-
daljevalnem tečaju pa se dograjuje znanje, pri-
dobljeno na začetnem tečaju. Vsaka stopnja
tečaja traja 40 šolskih ur.

ZACETNI IN NADALJEVALNI TEČAJ STROJEPISJA

— začetni tečaji so namenjeni vsem, ki si želijo
pridobiti osnovno znanje in spretnosti iz stroje-
pisja. Nadaljevalni tečaji dograjujejo znanje pri-
dobljeno na začetnem tečaju. Vsaka stopnja te-
čaja traja 100 šolskih ur.

TEČAJ ZA VRATARJE IN ČUVAJE

— tečaj je namenjen občanom, ki so zaposleni kot
čuvaji ali vratarji v OZD in TOZD. Tečaj obsega
60 učnih ur.

TEČAJ ZA VOZNIKE MOTORNIH ČOLNOV

— tečaj je namenjen bodočim voznikom motornih
čolnov in zajema 10 ur predavanj. Kandidati
opravijo mednarodno veljavni izpit.

TEČAJ ZA ODGOVORNE ZA POŽARNO VARNOST

— tečaj je namenjen delavcem v OZD in TOZD, ki
so zadolženi za izvajanje požarnovarnostnih
ukrepov. Tečaj traja 40 izobraževalnih ur.

PLESNI TEČAJ ZA MLADINO IN ODRASLE — ZACETNI IN NADALJEVALNI

— tečaj obsega pouk 7. standardnih in latinsko
ameriških plesov.

OSNOVNA SOLA

— Prva stopnja 5. in 6. razred. Pogoji za vpis je
uspešno končan 4. razred.
— Druga stopnja 7. in 8. razred. Pogoji za vpis je
uspešno končan 6. razred.

PREDAVANJA

- SPLOŠNA ZA KMETIJSKE PROIZVAJALCE
- BIO VRTNARJENJE
- ŽIVIMO ZDRAVO

PRIJAVE SPREJEMAMO DO 20. SEPTEMBRA 1987.
ZA VSE OBLIKE SE LAHKO PRIJAVITE OSEBNO V
PROSTORIH DELAVSKE UNIVERZE IN KNJIŽNICE
KRŠKO, CESTA KRŠKIH ZRTEV 15 ALI PO TELEFO-
NU 71-152, VSAK DAN OD 7. DO 15. URE, OB
SREDAH DO 17. URE.
OB ISTEM ČASU DOBITE TUDI VSE INFORMACIJE.

Teden otroka na Senovem in v Brestanici

Na aktivu vzgojiteljic Senovega in Brestanice so se dogovorili, da v tednu otroka (5. 10. — 12. 10. 1987) pripravijo razstavo igrac.

Kriterij za izbor igrac — tako piše v svojem sporočilu psihologinja Zdenka Divjak — je bil: najljubša in najbolj uporabljana igrača po oceni vzgojiteljic. Igrače so razvrstile tudi po razvojno-starostnih področjih, saj ni vseeno, katero igračo ponudimo otroku v določeni starosti. Igrače so bile opremljene s kratkimi razlagami o njihovih didaktičnih lastnostih, tako da je bila razstava hkrati tudi poučna za tiste, ki bi želeli o pomenu določene igrače vedeti kaj več.

Poleg igrac, ki so jih izbrale vzgojiteljice obeh vrtcev, nadaljuje tovarišica Zalokar-Divjak, sta s specialno pedagoginjo pripravili še igrače za otroke z motnjami v razvoju, ki jih uporabljata pri razvijanju senzomotoričnih spretnosti motenih otrok.

Namen razstave je bil večstranski. V prvi vrsti naj bi opozorila starše in pedagoške delavce na teden otroka, poleg tega pa omogočila izmenjavo izkušenj dveh vrtcev, predstavila igrače za igro razvojno motenih otrok, pomagala staršem pri spoznavanju primernih igrac za določeno starostno obdobje otroka in seveda tudi prikazala najbolj priljubljene igrače.

Razstava je bila na Senovem na ogled dva dni, potem so jo premestili v Brestanico.

Na Senovem so se v tednu otroka še posebej potrudili in poleg razstave pripravili še druge aktivnosti: ogled risank, rezerviran dopoldan za igro otrok, ki ne obiskujejo vrtca, in literarni popoldan z ogledom in prodajo slikanic za otroke.

(foto: I. G.)

Preprečevanje — edino orožje proti AIDS-u

Sprva so jo imenovali kuga toplih bratcev ali pa božja kazen za razvratno življenje, saj je kazalo, da jo je mogoče najti samo med pripadniki rizičnih skupin — homoseksualci in uživalci trdih drog. Pa ni več tako. Danes vemo, da so se okužili ali pa zboleli že tudi ljudje, ki s homoseksualnostjo in narkomanijo nimajo nobene povezave. Gre za hudo bolezen, ki se je iz svoje pradomovine, centralne Afrike, razširila na Haiti, v Ameriko in čez Atlantik v Evropo, dobila epidemijske razsežnosti in stopila v ospredje zanimanja svetovne medicine.

Število obolelih gre že v tisoče in neprestano narašča.

Sam naziv bolezni — AIDS nam pove, da gre za sindrom pridobljene imunske pomanjkljivosti. Bolezen povzroča virus HTLV III/LAV iz skupine retrovirusov, ki napada limfocite T, ki sicer skrbijo za naš imunski sistem. Po dveh do osmih tednih po okužbi je mogoče s specifičnimi testi dokazati prisotnost protiteles tega virusa; prognoze, ali se bo bolezen razvila v svojo klinično obliko ali pa ostala prikrita dlje časa, pa ni mogoče dati. To je odvisno od stanja imunskega

sistema pred okužbo in verjetno še od drugih, danes še ne dovolj raziskanih dejavnikov. Inkubacija je lahko zelo dolga, znaša 5 do 10 let ali pa še več. Zdrav nosilec virusa je za okolico posebno nevaren, saj do konca življenja izloča virus.

Virus se prenaša z intimnim spolnim kontaktom ali s krvjo in krvnimi pridelki. Viri okužbe so torej izločevine, kjer najdemo limfocite, v katere se je vgnezdil moreči virus (najpogosteje kri in sperma). Tudi v slini in solzah so ga našli, toda v zelo majhni koncentraciji, tako da

Republični komitej
za zdravstveno in socialno varstvo
Komitej za AIDS

Univerzitetni zavod
za zdravstveno in
socialno varstvo

je okužba preko teh izločkov res izjemna. Ni dokazano, da bi bolezen prenašale žuželke. Mogoč pa je prenos z matere na plod med nosečnostjo in v času poroda. Ogrožene so torej osebe, ki pridejo v ožek stik z izločevinami nosilca virusa, najsi bo to pri spolnih homo- ali pa heteroseksualnih kontaktih, pri transfuzijah krvi in krvnih derivatov. Posebno so ogroženi hemofiliki in narkomani.

Prvi klinični znaki bolezni so nespecifični — shujšanje za več kot 10% normalne telesne teže, splošna utrujenost in poje-manje spolne sle, kronična driska, vročina z nočnim potenjem, povečane bezgavke, bolezenske spremembe na koži. V zgodnje znake okužbe spada tudi Kaposijev sarkom, pri katerem najdemo temne vijoličaste madeže ali pege po koži celega telesa in sluznici prebavil.

Poznejša znamenja okužbe so posledica sesutja imunske obrambe organizma. Kažejo se v številnih sekundarnih infekci-

jah, ki jih povzročajo različne klice (tokso-plazme, pnevmocystis carinii, candida albicans in druge), ki napadajo organizem in ki sicer pri zdravem človeku niso življenjsko nevarne, pri bolniku z AIDS pa privedejo do smrti.

Zdravila proti AIDS-u še nimamo. Nekaj upanja nam je dal AZT (acidode-oksi-timidin), ki zavira razmnoževanje virusa, vendar ni dovolj učinkovit. Ogromno denarja gre v raziskovalne namene za odkritje cepiva ali zdravila.

Vse dokler pa tega še nimamo, nam ostane edino učinkovito orožje proti AIDS-u in virusu, ki ga povzroča — preprečevanje. To pomeni: izogibati se spolnih kontaktov s partnerji, ki jih ne poznate dovolj dobro, obvezno uporabljati kondom, izogibati se vbrizgavanja mamil in ljudi, ki jih uporabljajo. Na zaščito je treba misliti danes in ne šele jutri, ko bo morda že prepozno.

Dr. Božena Borjan

AIDS

NE OKUŽITE SE ZARADI NEVEDNOSTI

Psihološki vidiki bolezni AIDS

Zakaj ne govorimo več o rizičnih skupinah, temveč o rizičnih obnašanjih?

Do sedaj smo govorili o rizičnih skupinah: odvisno od tega, ali so ljudje spadali v skupino odvisnikov od mamil, prostitutk, homoseksualcev, promiskuitetnih oseb, obolelih za levkemijo ali skupino oseb, ki jim je bil presajen kak telesni organ, smo jih razvrščali v rizične skupine, to je skupine, v katerih je možnost okužbe z virusom AIDS veliko večja kot pri ostalih ljudeh. Ker pa se okužba najpogosteje prenaša s spolnim ali krvnim kontaktom, je z vidika možnosti širjenja epidemije bolj opravičljivo govoriti o rizičnih obnašanjih kakor o rizičnih skupinah. Obstajajo torej rizična obnašanja, ki se jim je treba izogibati, ne pa rizične skupine, ki bi jih bilo potrebno izolirati.

Zakaj je izolacija okuženih in že obolelih nesprejemljiva?

Izolacija bolnikov z AIDS je nehumana in je ni mogoče praktično izvesti. Bolniki z AIDS so pravzaprav samo manjši del okuženih oseb in je nesprejemljiv že pojem izolacije za več kot milijon okuženih oseb samo v ZDA. Takšne sugestije so brez dvoma nastale zaradi

predsodkov do določenih »rizičnih« skupin, delno pa tudi zaradi neznanja o načinih širjenja virusa AIDS.

Kateri so čustveni problemi bolnikov z AIDS?

Soočenje bolnika z AIDS oziroma s takšno diagnozo je gotovo mnogo težje kot pri ostalih smrtnih boleznih. Bolnik mora vedeti, komu lahko zaupa in kaj lahko pričakuje od okolice. Obstaja lahko strah, da ga bo družina zavrnila, in tudi bojazen, da se informacija o njegovi obolevnosti ne bo obdržala v tajnosti. Nekateri bolniki pa tudi ne želijo teh občutkov deliti s svojo okolico. Včasih je tudi dobro, da ožje okolje ne ve, da je bil bolnik prej na primer narkoman ali homoseksualec, ker bi se z vedenjem o tem samo še povečali občutki krivde zaradi predhodnega načina življenja. Prav tako se seveda bojijo, da ne bi okužili tistih, ki jih imajo radi. Zgodi se tudi, da nekateri oboleli ali seropozitivni izgubijo svoje prijatelje zato, ker so le-ti napačno informirani, kako se prenaša virus.

Oboleli ali seropozitivni morajo vedeti, komu lahko zaupajo, pomembno pa je tudi, da jim okolica pokaže razumevanje

in podporo, ne pa strah in umik. Morda je za obolele še najvažnejše, da imajo partnerje, ki jim lahko zaupajo, se z njimi pogovorijo in sploh še naprej normalno živijo.

Zdenka Zalokar-Divjak

Priporočamo cepljenje proti gripi

To je edini ukrep, ki nudi bolniku določeno stopnjo zaščite

Gripa ali influenza je nalezljiva virusna bolezen, ki razsaja predvsem v jesensko-zimskem času. Javlja se v obliki epidemij in pandemij. V letu 1986 je v naši regiji zbolelo za gripo preko 7300 krajanov. Kot za vse ostale virusne bolezni tudi proti gripi ni zdravila. Obolenje poteka z visoko temperaturo, z nahodom, kašljanjem, bolečim grlom ter z bolečinami v mišicah in sklepih. Dokaj pogosta komplikacija je pljučnica. Gripa je še posebno nevarna za starejše ljudi in za kronične bolnike (kronična obolenja srca, dihal, sladkorna).

Dosedanje izkušnje po svetu in tudi v Sloveniji kažejo, da je cepljenje edini ukrep, ki zagotavlja določeno stopnjo individualne in kolektivne zaščite. Cepljenje ima poleg zdravstvenega še ekonomski pomen — zmanjša odsotnost z dela. Na zaščito pred gripo vpliva tudi odstotek cepljenih proti njej: kolikor višji je, toliko večja je zaščita (kolektivni!).

Cepi se z mrtvim cepivom proti gripi, cepivo se da pod kožo nadlakti. Popolna zaščita je iz dveh doz, drugo se da mesec po prvi. Cepljenje je neobvezno. Priporočila se starejšim osebam, vsem kroničnim bolnikom in delovnim kolektivom.

Vse zainteresirane obveščamo, da se proti gripi lahko cepijo na Zavodu za socialno medicino in higieno vsak delovni dan od 8. do 10. ure in v vseh zdravstvenih domovih. V primeru, da bo v kakem kolektivu večje število zainteresiranih, se bo možno dogovoriti o drugačnem načinu izvedbe.

Dodatne informacije dobite na Zavodu ali po telefonu 068 21-253.

Dr. DUŠAN HARLANDER

BEKO NOVA MODNA HIŠA V KRŠKEM !!!!

Beograjska konfekcija BEKO je v ponedeljek (2. 11. 1987) v Krškem odprla svojo modno hišo. V okviru mestne tržnice, na levem bregu reke Save, ponuja v nekdanjih prostorih Tarateksa na okoli 300 m² površine bogat izbor ženske, moške in otroške konfekcije ter jeansa — po licenci Lee Cooper.

Modna hiša Beko na krški tržnici je ob delovnikih odprta med 8. in 19. uro, ob sobotah pa med 8. in 12. uro. Vabljeni!

Mlade zanima marsikaj. Na osnovni šoli v Leskovcu skušajo zato razširiti program interesnih dejavnosti. Med novostmi bo letos računalniški krožek, za katerega že imajo opremo, težave pa so s prostorom. Radi bi uvedli še namiznoteniški, teniški in atletski krožek, zato so se mladi odločili, da bodo tudi sami pomagali pri urejanju igrišč in atletske steze.

V svoje programe so zapisali, da bo vsak razred v šolskem letu opravil tri dni družbeno koristnega dela; doslej so že obirali jabolka in trgali grozdje pri kmetu Sveticu v Leskovcu (na sliki levo) in nabirali kostanj. Nabrali so ga 1662 kilogramov, najuspešnejši pa je bil 7. c s 164 kilogrami. Kostanj bodo prodali M-Agrokombinatu Krško, denar pa porabili za šolo v naravi. (Obe fotografiji: Janko Sotošek)